

OTDK-dolgozat

2025

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM
SZÁMVITEL TANSZÉK

**AZ IFRS ÁTÁLLÁS HATÁSA AZ IMMATERIÁLIS JAVAK
ELSZÁMOLÁSÁRA**

**IMPACT OF IFRS TRANSITION ON ACCOUNTING FOR INTANGIBLE
ASSETS**

Bácsi Nelli

Konzulens: Filyó Janka

Kézirat lezárásának dátuma: 2023. április 17.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	1
I. 1. AZ IFRS-RE VALÓ ÁTÁLLÁS	1
I. 2. A KUTATÁS CÉLJA	2
I. 3. FOGALOMHASZNÁLAT	3
II. AZ IMMATERIÁLIS JAVAK ÉS SZÁMVITELI KEZELÉSÜK RELEVANCIÁJA NAPJAINKBAN	4
II. 1. A SZELLEMI TŐKE ÉS AZ IMMATERIÁLIS JAVAK	4
II. 2. AZ IMMATERIÁLIS JAVAK NÖVEKVŐ JELENTŐSÉGE	5
II. 3. AZ IMMATERIÁLIS VAGYON SZÁMVITELI KEZELÉSÉNEK KÉRDÉSEI.....	5
III. AZ IMMATERIÁLIS JAVAK A SZÁMVITELI TÖRVÉNYBEN ÉS A NEMZETKÖZI SZÁMVITELBEN	7
III. 1. AZ IMMATERIÁLIS JAVAK MEGJELENÍTÉSE A MÉRLEGBEN.....	7
III. 2. AZ IMMATERIÁLIS JAVAK AKTIVÁLÁSA	8
III. 3. AZ IMMATERIÁLIS JAVAK KÖVETŐ ÉRTÉKELÉSE	12
III. 4. KÜLÖNBSÉGEK KEZELÉSE AZ IFRS ÁTÁLLÁS SORÁN	16
IV. KUTATÁSI MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA	17
IV. 1. MÉRLEGRE ÉS EREDMÉNYKIMUTATÁSRA GYAKOROLT HATÁS VIZSGÁLATA.....	17
IV. 2. KÖZZÉTÉTELRE GYAKOROLT HATÁS VIZSGÁLATA.....	18
V. AZ IFRS ÁTÁLLÁS MIATTI ELTÉRÉSEK VIZSGÁLATA.....	20
V. 1. MAGYAR TELEKOM NYRT.	20
V. 2. MAGYAR OLAJ- ÉS GÁZIPARI NYRT.....	28
V. 3. RICHTER GEDEON NYRT.	38
VI. EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE.....	44
VII. ÖSSZEFOGLALÁS	46
VIII. IRODALOMJEGYZÉK.....	48
IX. MELLÉKLETEK.....	54

I. Bevezetés

I. 1. Az IFRS-re való átállás

A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) a globalizálódó gazdasági világ azon igényére válaszoltak, hogy a különböző országokban jegyzett, vagyoni, jövedelmi, pénzügyi helyzetüket eltérő szabályrendszerek szerint bemutató gazdasági társaságok pénzügyi beszámolóit összehasonlíthatók legyenek. A nemzeti számviteli standardok konvergenciája folyamatosan zajlik világszerte (Madarasiné és Szöllősiné, 2018). A harmonizáció érdekében a számviteli szabályozásért felelős nemzeti szervek vagy az elvárt eljárásrendet, struktúrát módosítják, hogy az IFRS-ek szerinti módszerekhez, logikához hasonlítsanak, vagy pedig engedélyezik az adott országban jegyzett vállalatoknak, hogy az IFRS-ek szerint készítsék el pénzügyi beszámolójukat. Az IFRS és az amerikai szabályrendszer, a US GAAP konvergenciája például a Norwalki Megállapodás alapján nem arra irányul, hogy a standardok szó szerint megegyezzenek, hanem arra, hogy a meglévő standardokat közelítsék egymáshoz, és hogy a jövőbeli szabályaik is kompatibilisek legyenek egymással (Horváth et al, 2009).

Az Európai Unió az 1606/2002/EK rendeletével döntött a nemzetközi számviteli standardok befogadása mellett. Döntésével a tőkepiacok hatékonyabb működését tűzte ki célul. A rendelet 2005-től kezdődően kötelezővé tette az IFRS alapú konszolidált beszámoló elkészítését azoknak a gazdasági társaságoknak, melyek hitelviszonyt vagy tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírjait az Európai Unió valamelyik szabályozott tőzsdéjén forgalmazzák (Bogáth, 2018). Az uniós tagállamok ezen felül megengedhetik vagy előírhatják, hogy a nyilvánosan forgalmazott társaságok egyedi éves beszámolójukat is az IFRS-ek alapján állítsák össze. Magyarországon azok a vállalkozások, melyek értékpapírjait az EGT bármely szabályozott piacán forgalmazzák, már 2016-tól választhatták a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok szerinti egyedi beszámoló elkészítését, 2017-től pedig kötelező számukra a nemzetközi szabályrendszer alkalmazása (BDO, 2015).

Így az a visszás helyzet jött létre, hogy a Magyarországon jegyzett vállalatok egy része mind az egyedi, mind a konszolidált beszámolója szintjén kizárólag az IFRS alapján tesz eleget a beszámolási kötelezettségének, míg a vállalatok másik része ezt csakis a magyar Számviteli törvény (2000. évi C. törvény) szerint teszi meg. Az alapvető probléma, miszerint az eltérő

szabályrendszerek ellehetetlenítik a beszámolók teljes körű összehasonlítását így több évtizednyi konvergenciát követően is releváns, viszont ez a jelenség ma egyetlen országon belül is megfigyelhető.

I. 2. A kutatás célja

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy az áttérésre kötelezett magyar társaságok beszámolását a vagyoni, jövedelmi, pénzügyi helyzetükről – azon belül az immateriális eszközeikről – hosszútávon miként befolyásolta az IFRS átállás. Az átállásra kötelezett vállalatok számára az IFRS 1 *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok első alkalmazása* standard nyújt iránymutatást a szabályrendszerek közötti különbségek kezelésére, illetve a beszámolójuk nyitó adatainak rendezésére. A standard értelmében az IFRS-re áttérő gazdálkodó egységeknek ismertetniük kell, hogy a magyar számviteli szabályozásról való áttérés hogyan hatott a bemutatott pénzügyi helyzetükre. A számviteli rendszerek közötti különbségeket a vállalatok tehát az áttérés időpontjára vonatkozóan kezelik. Kutatásomban ezzel szemben azt vizsgáltam, hogy a szabályrendszerek közti eltérések hosszútávon (az átállás óta eltelt időszakban) milyen hatást gyakoroltak volna a vagyoni kimutatásokra.

A felvázolt kérdésnek egy szeletét kiragadva a dolgozatomban az immateriális javakra fókuszáltam. Azt jártam körül, hogy az áttérésre kötelezett társaságok hogyan mutatták volna be az immateriális vagyonukat az átállást követő években (önkéntes átállás esetén 2016-tól, jogszabályi kötelezettségből fakadó átállás esetén 2017-től 2021-ig), ha mindvégig a Számviteli törvény alapján állították volna össze kimutatásaikat. Kutatásommal azt szeretném kiemelni, hogy az IFRS-re való áttérés hatásai, melyek az átállás utáni első IFRS beszámolóban explicit módon le vannak vezetve, az azt követő években is megjelennek, és nehezítik az összehasonlíthatóságot a magyar számvitel szerint elkészített beszámolókkal.

Az átállás hatásainak vizsgálatára azért az immateriális javakat választottam, mert azok egy rendkívül sokszínű eszközcsoportot alkotnak, így lehetőséget biztosítanak az IFRS-re való áttérés következményeinek sokoldalú bemutatására. Az immateriális javakon belül a márkanévtől kezdve a műalkotásokon keresztül a játékjogokig sok markánsan különbözőnek tűnő eszköz megtalálható. Itt jelennek meg olyan területek is, mint a kutatás és fejlesztés vagy a know-how, melyek különösen fontos szerepet töltenek be napjaink tudásalapú gazdaságában.

Dolgozatom első részében az immateriális javak számviteli kezelésének relevanciáját járom körül. Ezután röviden összefoglalom a magyar Számviteli törvény, valamint az immateriális eszközök elszámolását szabályozó IFRS standardok (IAS 38, IFRS 3, IAS 36) közötti hasonlóságokat és különbségeket. A kutatásom záró részében pedig három, magyar tőzsdén jegyzett nagyvállalat (Magyar Telekom Nyrt., Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. és Richter Gedeon Nyrt.) utolsó magyar számvitel alapján készült egyedi beszámolójából kiindulva modellezem, hogy miként nézett volna ki a Számviteli törvény szerinti elszámolás (hogyan változott volna a mérleg és az eredménykimutatás) az átállást követő években. Az immateriális javakkal kapcsolatos közzétételt a bemutatott információmennyiség mérésével vizsgálom a választott társaságoknak az átállás előtti évi, illetve a 2021. évi beszámolóiban. A dolgozatom záró részében a kutatásom eredményeit összegzem.

I. 3. Fogalomhasználat

A magyar számvitel fogalomrendszere a *beszámoló* kifejezést használja, szemben a nemzetközi szabályrendszerekkel, melyek a *pénzügyi kimutatások* fogalmat használják (Saxné Andor, 2014). A magyar beszámolók szöveges elemzést tartalmazó része a *kiegészítő melléklet*, míg az IFRS rendszerében a pénzügyi kimutatás szöveges része (Notes) *megjegyzések*ként fordítható. A Számviteli törvényben az *immateriális javak* megnevezés szerepel, az IAS 38 standard fordításaiban ezzel szemben gyakran az *immateriális eszközök* kifejezés olvasható. Míg a magyar számvitel szóhasználat szintjén nem különbözteti meg a tárgyi eszközök és az immateriális javak terv szerinti értékcsökkenését, az angol szaknyelv két külön szót használ; *depreciation* (értékcsökkenés) és *amortization* (amortizáció). Mivel a felsorolt fogalmak magyar és nemzetközi megfelelője között nincs jelentős tartalmi eltérés, dolgozatomban nem tettem különbséget közöttük.

II. Az immateriális javak és számviteli kezelésük relevanciája napjainkban

Az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt a szellemi tulajdonra, kutatásra, technológiára és szoftverekre irányuló befektetések értéke. A gazdaság egyre kevésbé fókuszál az anyagi javakra, és ezt a folyamatot a COVID-19 járvány is felgyorsította (Hazan et al., 2021). Napjaink vezető vállalatainak működésében nélkülözhetetlen szerepet játszik a szellemi tőke, különösen a tudásintenzív szektorokban.

II. 1. A szellemi tőke és az immateriális javak

A szellemi tőke olyan gazdasági értékkel bíró erőforrásokat foglal magába, amelyek tudásra épülnek (Saxné Andor, 2014). Az immateriális javakat fontos megkülönböztetni a szellemi tőkétől. Az utóbbi a tágabb fogalom, melybe beletartoznak a számviteli szempontból immateriális javaknak számító vagyonelemek is. A szellemi tőkének egy jelentős része (mint például a munkavállalók szaktudása, a szervezeti kultúra vagy a különböző szinergiahatások) gyakran nem teljesíti a mérlegképesség kritériumait, ugyanis azonosítása nehézkes, vagy értékelése nem megbízható (Kovács, 2016). Például nehéz vagy lehetetlen a vevői bizalom, a jó hírnév vagy a stratégia pénzbeli kifejezése (Bencsik, 2006). A vállalatok értékének jelentős hányada azonban ebből a láthatatlan vagyonból származik.

Juhász (2004) szerint a szellemi tőke elemei számviteli szempontból 3 csoportba sorolhatók. Bizonyos szellemi tőke elemek megtalálhatók a vállalatok mérlegeiben. Az olyan immateriális eszközök értéke, mint például a szoftvereké vagy a koncessziós jogoké egyszerűen meghatározható. Más szellemi tőke elemek értékét azonban nem lehet megbízhatóan mérni, és ebből vagy egyéb előírásokból fakadóan a gazdálkodók nem tudják kimutatni a pénzügyi beszámolójukban. Azonban ezen tőkeelemek a vállalat birtokában vannak, és szükség esetén értékesíthetők. Ilyen erőforrás lehet például egy vállalat vevőlistája, melynek értékét nem tudja bemutatnia a könyveiben, viszont az értékesítéséből származó nyereség az eredményét növeli. A harmadik kategóriába olyan szellemi tőke elemek tartoznak, amelyek önmagukban nem tulajdonolhatók, elidegenítésük csak az adott vállalattal együtt elképzelhető (ilyen például a szinergia). Dolgozatomban a szellemi tőke azon elemeivel foglalkozom, melyek kezelését a magyar és a nemzetközi számviteli rendszerek szabályozzák.

II. 2. Az immateriális javak növekvő jelentősége

A World Intellectual Property Organization kutatása szerint (Brown et al., 2022) a vállalati immateriális javak értéke világszerte 1996 és 2021 között 6 billió dollárról 74 billió dollárra nőtt. Az immateriális vagyonelemek a gazdasági szektorok széles skáláján tölthetnek be fontos szerepet. Az Egyesült Államokban, Kínában és Indiában is az immateriális eszközökben leggazdagabb vállalatok (Microsoft, Tencent és Tata Consultancy Services) az információ- és kommunikációtechnológiai ágazatban jelennek meg (Brown et al., 2022). Franciaországban ezzel szemben az LVMH luxusmárka-csoport mutatja ki beszámolójában a legtöbb immateriális jószágot. Az immateriális eszközök az autópárhuzamosan is nagy jelentőséggel bírnak, e téren a Ferrari és a Volkswagen is kiemelkedik az olasz, illetve a német vállalatok közül.

Láthatjuk tehát, hogy az immateriális javak számos szektorban járulhatnak hozzá jelentős mértékben a vállalatok működéséhez. Hintzmann és munkatársai (2021) az immateriális vagyont 3 kategóriájára határozták meg: a digitális információ (szoftverek és adatbázisok), az innovációs tulajdon (K+F tevékenység, termékfejlesztés, ásványkincskutatás), illetve a gazdasági képességek (befektetés a szellemi és szervezeti tőkébe). Kutatásuk szerint mindhárom típus nagyban hozzájárul a vállalatok termelékenységének javulásához, az adott piactól függően vagy önmagában, vagy tárgyasult erőforrásokba való befektetéssel párhuzamosan.

II. 3. Az immateriális vagyon számviteli kezelésének kérdései

Az immateriális javak értéke a vállalatok termelékenységéhez való hozzájárulása miatt különösen fontos információ lehet a befektetők számára. Azonban az immateriális vagyon, vagyis az innovációs képesség, a humán tőke, illetve a szervezeti és kapcsolati erőforrások egy része nehezen illeszthető be a számviteli-beszámolási szabályrendszerünk keretei közé (Kovács, 2016). Az immateriális vagyon megjelenését a pénzügyi kimutatásokban ugyanis az adott ország számviteli szabályozása határozza meg. Kovács (2016) kutatása szerint a Számviteli törvény alapján összeállított jelentések kevesebb információt tartalmaznak az immateriális eszközökkel kapcsolatban, mint az amerikai, indiai, illetve japán beszámolók.

Saxné Andor (2014) szerint a magyar számviteli beszámolóban a szellemi tőkének csak egy töredéke jelenik meg, főként olyan kisebb értékű, vásárolt, informatikai jellegű eszközök

formájában, mint a szoftverek. Emellett a hazai számviteli beszámolók kiegészítő mellékletei legjobb esetben is csak a törvény által előírt minimum közzétételeket mutatják be, azon túl nem bocsátanak információkat az immateriális vagyonnal kapcsolatban a tulajdonosok, hitelezők rendelkezésére. Kovács (2015) szerint ez a tendencia abból fakad, hogy a vállalatok finanszírozásában a tőkepiacnál fontosabb szerepet játszanak a banki hitelek és a külföldi anyavállalatoktól kapott kölcsönök. Így a cégek kevésbé érdekeltek abban, hogy önkéntesen nyilvánosságra bocsássanak olyan információkat, amelyek a versenytársaik számára értékes betekintést nyújthatnak a működésükbe.

A napjaink gazdasági életében egyre nagyobb szerepet betöltő immateriális javak számviteli bemutatását tehát főként az alkalmazott szabályrendszer követelményei határozzák meg, a vállalatok ritkán közölnek adatokat az elvárásokon felül. Lev (2003, idézi Kovács 2016) szerint az immateriális javak helytelen mérése és a hiányos információközlés ahhoz vezet, hogy csökken a pénzügyi kimutatások információtartalma, információs aszimmetria lép fel és a jelentős immateriális eszközökkel rendelkező vállalatokat szisztematikusan alulértékelik. Ezért tartom fontosnak annak összehasonlítását, hogy a magyar és a nemzetközi számviteli rendszerek hogyan szabályozzák az immateriális javak bemutatását a pénzügyi beszámolóiban. Hiszen, ha a minimum követelményeken felül csak ritkán jelenik meg információ, az alkalmazott szabályrendszer előírásain múlik, hogy a tulajdonosok és hitelezők teljes képet kapnak-e egy vállalat immateriális eszközeiről.

III. Az immateriális javak a Számviteli törvényben és a nemzetközi számvitelben

Az immateriális javakról közölt információk mennyisége és tartalma tehát alapvetően az alkalmazott számviteli rendszertől függ. A III. fejezetben a magyar és a nemzetközi szabályrendszer részletes leírása helyett azokra a pontokra fókuszáltam, ahol a véleményem szerint a legnagyobb különbségek találhatók az előírások között. Először a mérlegben immateriális javakként megjeleníthető eszközöket mutatom be, majd az aktiválásukat és az azt követő értékelésüket. Végezetül azt is bemutatom, hogy a felmerülő különbségeket hogyan kezeli egy IFRS-re áttérő vállalat az IFRS 1 standard alapján.

III. 1. Az immateriális javak megjelenítése a mérlegben

A Számviteli törvény alapvetően nem fogalmaz meg általános definíciót az immateriális javakra, hanem készletszerű megközelítést alkalmaz (Saxné Andor, 2014). Kötött mérlegstruktúrával dolgozik, pontosan megnevezi a hét szerepeltetendő mérlegsorot. A Számviteli törvény szerinti mérlegsorokat tartalmi szempontból négy csoportba sorolhatjuk. A szellemi termékek és a vagyoni értékű jogok az azonosítható immateriális javak csoportjába tartoznak. A gazdálkodó döntése alapján megjeleníthető alapítás-átszervezés aktivált értékének és a kísérleti fejlesztés aktivált értékének forgalomképessége nehezen értelmezhető, az aktiválásuk mellett az összemérés elve szól. Ezért ezt a két eszköztípust a kvázi immateriális javak csoportjába sorolhatjuk. A harmadik kategóriába a goodwill (pozitív üzleti vagy cégérték) esik, mint nem azonosítható immateriális jószág. Az immateriális javakra adott előlegek, illetve az immateriális javak értékhelyesbítése pedig elszámolástechnikai immateriális javak, hiszen az előlegek tartalmilag követelések, az értékhelyesbítés pedig egy technikai megoldása a szellemi termékek és vagyoni értékű jogok könyv szerinti értékének növelésének.

Az IAS 38 *Immateriális javak* standard a Számviteli törvénnyel ellentétben definícióalapú megközelítéssel dolgozik, az immateriális eszközök általános jellemzőit ragadja meg. A standard megfogalmazásában az immateriális eszközök azonosítható, nem monetáris eszközök, amelyek nem rendelkeznek fizikai formával (IAS 38, (8) bekezdés). Annak ellenére, hogy a standard felsorol több példát is az immateriális javakra, nem ír elő kötött kategorizálást, amely alapján az eszközöket be kellene mutatni a mérlegben. Ha a vállalat úgy dönt, ezt akár egyetlen mérlegsoron is megteheti. A standard nem tiltja meg az immateriális eszközökre adott előleg immateriális jószággként való bemutatását, de nem is írja elő, mint a Számviteli törvény. Azt se

teszi kötelezővé, hogy az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok a tárgyi eszközök között szerepeljenek.

A magyar számvitel kötött mérlegstruktúrájának az előnye, hogy az egyes immateriális eszközcsoportok értéke könnyen összehasonlítható egy másik, Számviteli törvény szerint könyvelő vállalat mérlegében szereplő értékekkel. Két vállalat mérlegére ránézve például egyszerűen meg lehet állapítani, hogy a két társaság közül melyik rendelkezik nagyobb értékben vagyoni értékű jogokkal. Az IFRS által megengedett szabadabb mérlegkészítés ezzel szemben nehezíti az összehasonlítást azzal, hogy a gazdálkodókra bízta a mérleg tételek számát és tartalmát. A vagyoni értékű jogok példájánál maradva, azok az egyik IFRS szerint könyvelő vállalat mérlegében több soron is megjelenhetnek (szoftverek, koncessziós jogok, bérleti jog), míg a másik vállalat lehet, hogy egyetlen mérleg soron jeleníti meg valamennyi immateriális eszközét. Az összehasonlítás ekkor csak a kiegészítő mellékletben közölt további információk alapján lehetséges. A mérlegkészítés szabadsága azonban lehetővé teszi, hogy a gazdálkodó a vagyont vállalat specifikus módon mutassa be, a tevékenysége elvégzéséhez nélkülözhetetlen vagyonelemek kiemelésével a mérlegben.

III. 2. Az immateriális javak aktiválása

A magyar számviteli rendszer nem fogalmazza meg általánosan a mérlegképesség kritériumait, hanem tételesen sorolja fel, hogy milyen vagyonelemek mutathatók ki a mérlegben (Saxné Andor, 2014). Mindkét szabályrendszer megfogalmazza azt a kritériumot, hogy egy immateriális eszköz akkor aktiválható, ha a jövőben várhatóan hasznosul. Az IAS 38 standard ezen kívül azt is előírja, hogy az eszközhöz köthető költségek legyenek megbízhatóan mérhetők (IAS 38, (21) bekezdés). Az immateriális eszközöknek valamilyen azonosítható esemény eredményeképpen kell keletkezniük és megszűnniük. Azonosítható esemény lehet például a fizikai forma elérése vagy a szerződés megkötése. Egy immateriális eszköz bekerülési jogcímeit, és az azokhoz kapcsolódó elszámolási különbségeket az IAS 38 standard felépítése szerint mutatom be.

III. 2. 1. Egyedi beszerzés

Vásárlás útján történő beszerzés esetén a Számviteli törvény és a IAS 38 standard szerint is bekerülési értéken történik az immateriális eszközök állományba vétele. A két szabályrendszer

szerinti bekerülési érték sok hasonlóságot hordoz. A magyar számvitel a bekerülési érték meghatározása során a levonható áfa nélküli számla szerinti árból indul ki, ezt növeli az eszköz megszerzéséhez és használatba vételéhez szükséges költségekkel, illetve csökkenti az esetleges kedvezményekkel (Róth et al., 2018). Az IAS 38 standard hasonló módon határozza meg a bekerülési költséget, azzal a különbséggel, hogy amennyiben a vételár kifizetése a szokásos fizetési határidőn túl történik, a későbbi időpontban esedékes vételárat a bekerülési értékben jelenértéken kell figyelembe venni (Beke, 2014).

A Számviteli törvény az IFRS-sel szemben nem kezeli a pénz időértékének hatását, még akkor sem, ha az jelentősnek minősülne. Ennek következtében, amennyiben egy immateriális eszköz vételárát az adás-vételi szerződés alapján a szokásos fizetési határidőn túl kell kifizetni, a jelenértéken való megjelenítés miatt az IFRS alapján könyvelő vállalat alacsonyabb bruttó értéket fog kimutatni. Az alacsonyabb bekerülési érték miatt ugyanakkora leírási kulcs mellett alacsonyabb terv szerinti értékcsökkenést is fog elszámolni évente, mint az a magyar számvitel szerint könyvelő társaság, amely a bekerülési értékben nominális értéken mutatta be a később kifizetendő vételárat. A készpénzes árak megfelelő ellenérték és a kifizetés közötti különbözetet a társaság kamatráfordításként számolja el a hitelezési időszak alatt (IAS 38, (32) bekezdés).

III. 2. 2. Üzleti kombináció során történő akvizíció

Az üzleti kombináció keretében történő beszerzést az IFRS 3 *Üzleti kombinációk* standard szabályozza. Egy üzleti kombináció keretében beszerzett immateriális eszköz bekerülési értéke az akvizíció időpontjára vonatkozó valós értéke. A felvásárló attól függetlenül jeleníti meg a goodwill-től elkülönítetten az immateriális jószágot, hogy azt a felvásárolt társaság az üzleti kombináció előtt megjelenítette-e immateriális eszközként (IAS 38, (34) bekezdés). A Számviteli törvény a megvásárolt telephely, üzletág eszközeit piaci értéken veszi állományba (Saxné Andor, 2014). Arra viszont nem ad útmutatást, hogy a számított saját tőke értékének meghatározásakor figyelembe lehet-e venni az olyan eszközöket, melyek a felvásárolt társaság mérlegében nem szerepelnek, de amelyek adás-vételi ügylet tárgyát képezhetnék, akár önmagukban, akár más eszközökkel együtt (KPMG, 2014).

Az olyan saját előállítású immateriális erőforrások, mint a márkanév vagy egy vevőlista, nem szerepelnek egy felvásárolt üzletág eszközei között, az IFRS alapján azonban immateriális

eszközként mutatja ki őket a felvásárló vállalat, amennyiben valós értékük megbízhatóan meghatározható. Egy Számviteli törvény szerint eljáró vállalat azonban konkrét előírás hiányában az üzleti vagy cégértéken belül jelenítheti meg ezt az értéket. Ekkor is az immateriális javak mérlegcsoportjába kerül az eszköz értéke, a goodwill-re azonban más leírási szabályok vonatkoznak, mint a többi mérlegcsoportra az immateriális javakon belül.

III. 2. 3. Állami támogatás útján történő beszerzés

Az ingyenesen, vagy kedvezményes áron, állami támogatás formájában beszerzett immateriális eszközök között általában koncessziós jogok, üzemeltetési jogok, engedélyek, kvóták jelennek meg (IAS 38, (44) bekezdés). Az IAS 20 *Állami támogatások elszámolása és az állami közreműködés közzététele* standard alapján a gazdálkodó két eljárás közül választhat eszközhöz kapcsolódó támogatás esetén. Dönthet a bruttó elszámolási módszer mellett, amely szerint az immateriális eszközt a valós értékén, a támogatást halasztott bevételként számolja el, utóbbit pedig az eszköz amortizációjával párhuzamosan oldja fel időszakra időszakra. A gazdálkodó ehelyett választhatja a nettó módszert is, ekkor az eszköz bekerülési értékét a támogatás összegével csökkenti. Azokban az esetekben, amikor az ingyenesen átadott eszköz értéke nehezen meghatározható, a nettó elszámolás lehetőséget ad az eszköz értékének az ugyanakkora összegű állami támogatással való csökkentésére, így az ingyenesen átadott eszköz könyv szerinti értéke nulla lesz.

A Számviteli törvény a bruttó elszámolási módszert alkalmazza (Beke, 2014). Az IFRS által megengedett nettó elszámolással összehasonlítva ekkor magasabb az éves terv szerinti értékcsökkenés mértéke, ezt azonban ellensúlyozza a halasztott bevétel feloldásából származó egyéb bevétel. A térítés nélkül megkapott eszközök esetében a bruttó eljárás során meg kell határozni a piaci értéket, hiszen a bekerülési értéket és a halasztott bevételt csak bruttó módon lehet bemutatni. További eltérést jelent, hogy az IAS 20 standard megengedi a támogatás elszámolását már akkor, amikor biztosnak tűnik, hogy a támogatás feltételeit a vállalat teljesíteni fogja (IAS 20, (8) bekezdés), míg a magyar számviteli rendszerben csak a folyósításkor, illetve átadáskor mutatják ki a gazdálkodók a halasztott bevételt.

III. 2. 4. Saját előállítású immateriális javak

Az IAS 38 szerint saját előállítás esetén, még ha azonosítható is az eszköz – vagyis elkülöníthető a goodwill-től – a gazdálkodónak mérlegelnie kell, hogy az eszköz teljesíti-e az aktiválás feltételeit (IAS 38, (51) bekezdés). A saját előállítás során problémás lehet eldönteni, hogy létrejött-e egy olyan eszköz, amely a jövőben várhatóan gazdasági hasznot tud biztosítani, illetve, hogy az eszköz értékét megbízhatóan lehet-e meghatározni. A Számviteli törvény szerint immateriális eszközként megjeleníthető alapítás-átszervezés aktivált értéke és a kísérleti fejlesztés aktivált értéke előállíthatók akár saját, akár idegen kivitelezéssel. Mivel az IAS 38 standard a saját előállítású eszközök fejezetében dolgozza fel a kutatás és fejlesztés kezelését, a magyar elszámolástól való eltérést is ebben a fejezetben mutatom be, az alapítás-átszervezés kezelésével együtt.

Alapítás-átszervezés

Az alapítás-átszervezés költségei a magyar szabályrendszerben akkor aktiválhatók, ha a jövőben várhatóan hasznosulnak, és a tevékenység eredményeként keletkező bevételből megtérülnek (25. § (3) bekezdés). Ezeket a kritériumokat eleve teljesítettnek gondolhatjuk, hiszen egy racionális gazdálkodó csak akkor dönt az alapítás vagy átszervezés megvalósítása mellett, ha a projekt megtérülését várja (Róth et al., 2018). A költségek aktiválása a hazai szabályok szerint – az IAS 38 standarddal ellentétben – a gazdálkodó döntése. Amennyiben az aktiválás mellett dönt, a felmerült költségeket átgorgeti azokra az időszakokra, amikor a bevételek ezekre a költségekre fedezetet nyújtanak (értékcsökkenés formájában). Az aktiválás tehát az összemérés elvének felel meg.

Az aktiválás ezen kívül egy osztalékfizetési korláttal is jár, vagyis az eredménytartalékból az aktivált összeggel megegyező részt a lekötött tartalékba kell áthelyezni (Róth et al., 2018). Ha ugyanis a gazdálkodó amellett dönt, hogy nem aktiválja a költségeket, a tárgyévi közvetett költségek magasabbak lesznek, így az adózás előtti eredmény az adott összeggel alacsonyabb lesz. Ez az adózott eredmény, és emiatt a kiosztható osztalék csökkenésével jár. Az osztalékfizetési korlát megakadályozza, hogy a költségek aktiválásával több osztalék váljon kioszthatóvá a vállalat tulajdonosai számára. A lekötött tartalékot az alapítás-átszervezés mérlegértékének leírásával párhuzamosan kell feloldani.

Kutatás-fejlesztés

Az egyik leghangsúlyosabb különbség a Számviteli törvény és az IAS 38 között azoknak a költségeknek a kérdése, melyek aktiválásáról a magyar rendszerben a társaság dönthet. A kísérleti fejlesztés költségeinek kezeléséről a gazdálkodó kezébe helyezi a döntést a magyar számvitel. Ezzel szemben az IAS 38 standard konkrét kritériumokat fogalmaz meg, melyek teljesülése esetén kötelező a fejlesztési szakasz költségeinek aktiválása (IAS 38, (57) bekezdés).

A fejlesztési szakasz költségeinek eszközként való aktiválása mellett és ellen is találhatunk érveket. Ha a standard kritériumai teljesülnek, és a fejlesztés kimutatható eszközként, a pénzügyi beszámoló felhasználói többletinformációhoz juthatnak, hiszen el tudják különíteni a sikeres és sikertelen fejlesztéseket. A költségek aktiválása az összemérés elvén alapul (Róth et al., 2018), az eszköz leírása ugyanis a hasznok befolyásával egyidőben fog megtörténni. A ráfordításként való elszámolás ezzel szemben az óvatosság elvét helyezi előtérbe. A jövőben elérhető gazdasági hasznok ugyanis bizonytalanok, a ráfordítások és bevételek közötti kapcsolat távoli és esetenként nehéz bizonyítani (Saxné Andor, 2014).

A fejlesztési költségek aktiválása a jövedelem manipulálásának módszere lehet, még az IAS 38 standard feltételrendszere mellett is. A kritériumok ugyanis bizonyos fokú szubjektivitást hordoznak magukban a megbízható mérés, a megvalósíthatóság és a képesség megítélésében (Hargitai, 2015). Egy olyan menedzser, aki abban érdekelt, hogy tárgyévben magasabb eredményt mutasson be, magasabbra becsülheti a jövőbeni hasznok beáramlásának valószínűségét, hogy aktiválni tudja a fejlesztés költségeit. Az aktiválással elért magasabb tárgyévi eredmény a menedzsment mellett a tulajdonosok érdekeit is szolgálhatja, hiszen ekkor nő a kifizethető osztalék mértéke is. Az osztalékfizetési korlát kérdését a standard a Számviteli törvénnyel ellentétben nem kezeli, hiszen nem írja elő lekötött tartalék képzését aktiválás esetén.

III. 3. Az immateriális javak követő értékelése

A magyar számvitel, illetve az IFRS szerint könyvelő vállalatok nemcsak a kezdeti bekerülési értéket határozhatják meg eltérő módon, hanem a bekerülést követően is másképp értékelhetik az immateriális javaikat. Ezek a különbségek egyrészt a követő értékelés logikájában találhatók

meg (abban, hogy hogyan kerül meghatározásra a könyv szerinti érték), illetve az elszámolt amortizáció paramétereinek meghatározásában.

III. 3. 1. Értékelési modellek

Az IFRS a magyar számvittel ellentétben választási lehetőséget biztosít a gazdálkodó számára az immateriális eszközök értékelése során. A Számviteli törvény szerinti nettó érték a bruttó érték csökkentve a terv szerinti értékcsökkenési leírással, a terven felüli értékcsökkenési leírással, valamint növelve a terven felüli értékcsökkenés visszaírásával (Róth et al., 2018). Ez az általános képlet nem minden eszköztípusra érvényes, a törvény szigorúan meghatározza a különböző mérlegsorokra elszámolható terv szerinti és terven felüli értékcsökkenés szabályait, valamint az értékhelyesbítés lehetőségét is.

A nemzetközi számvitelben az immateriális eszközök először bekerülési értéken jelennek meg a vállalat könyveiben, majd a kezdeti megjelenítés után a gazdálkodó jogában áll döntést hozni, hogy az immateriális eszközeit a bekerülési érték modell vagy az átértékelési érték modell szerint fogja-e értékelni (IAS 38, (72) bekezdés). A bekerülési érték modell a magyar eljárás logikáját követi, az immateriális eszközök mérlegértéke a bekerülési értékük csökkentve a halmozott terv szerinti és terven felüli értékcsökkenés értékével (Beke, 2014).

Az átértékelési modell ezzel szemben a magyar értékhelyesbítéshez hasonlít, alapgondolata, hogy a könyv szerinti értéket időről időre hozzá kell igazítani az eszköz valós értékéhez, ugyanis hosszú idő telhetett el a használatra kész állapot elérésétől, jelentősen változhatott az eszköz értékét befolyásoló piaci környezet. Az átértékelési modell csak akkor alkalmazható, ha az eszköz valós értéke megbízhatóan meghatározható, vagyis létezik aktív piaca (IAS 38, (81) bekezdés). Mivel az immateriális eszközökre nagyfokú egyediség jellemző, ritkán fordul elő, hogy aktívan kereskedjenek velük (ez főként csak engedélyek, kvóták esetében jellemző). Így a vállalatok az esetek többségében a bekerülési érték modellt alkalmazzák.

III. 3. 2. Az immateriális javak terv szerinti és terven felüli értékcsökkenése

Az immateriális javakra elszámolt terv szerinti értékcsökkenés mértékét az alkalmazott leírási módszer, az eszköz hasznos élettartama és maradványértéke határozza meg. Ezekre a paraméterekre eltérő előírásokat fogalmaz meg a Számviteli törvény és az IAS 38 standard. A

terven felüli értékcsökkenés (értékvesztés) mértékének megállapítása is eltér a magyar és nemzetközi számvitelben, az utóbbi szerinti eljárást az IAS 36 standard írja le.

Leírási módszer

A Számviteli törvény megengedi a gazdálkodóknak, hogy szabadon válasszanak a tárgyi eszközök leírása során is alkalmazható értékcsökkenési módszerek közül (Róth et al., 2018). Azonban bizonyos eszközfajtáknál, mint például az alapítás-átstrukturizálás aktivált értékénél, ahol nehezen kapcsolható mérhető teljesítmény az eszközhez (nem köthető hozzá előállított termék vagy megtett út), lineáris leírási módszer javasolt. Teljesítményarányos értékcsökkenés, csakúgy, mint a degresszív vagy progresszív leírás, nehezen lenne indokolható. A kisértékű eszközök egyösszegű leírása csak a vagyoni értékű jogok és a szellemi termékek estében megengedett. A vállalatok az immateriális javakra adott előlegekre, illetve az immateriális javak értékhelyesbítésére terv szerinti értékcsökkenést nem számolhatnak el.

Az IAS 38 standard a Számviteli törvénnyel ellentétben minden hatókörébe eső immateriális eszközre a lineáris amortizációt írja elő, kivéve, ha a gazdálkodó bizonyítani tudja, hogy más leírási mód valósabb képet tudna nyújtani a vállalkozásról (IAS 38, (97) bekezdés). A lineáristól eltérő elszámolási módszer azonban ritkaságnak számít mind a magyar, mind a nemzetközi gyakorlatban. Az üzleti vagy cégérték kezelésében azonban jelentős eltérést találhatunk, míg a Számviteli törvény előírja a goodwill 5 és 10 éven belüli leírását, az IFRS tiltja az amortizációját, helyette éves értékvesztés-tesztet ír elő.

Hasznos élettartam és maradványérték

Az IAS 38 standard engedi a határozatlan élettartam megállapítását (IAS 38, (107) bekezdés), ha a gazdálkodó a jogi-gazdasági környezetet vizsgálva úgy gondolhatja, hogy nincs belátható korlátja annak az időtartamnak, amíg az eszköz pozitív nettó cash flow-kat biztosít. Ekkor az eszközre nem kell amortizációt elszámolni, azonban az IAS 36 *Eszközök értékvesztése* standard szabályozásának megfelelően évente el kell végezni rajta az értékvesztés fennállását vizsgáló tesztet. Bár a Számviteli törvény nem használja a határozatlan hasznos élettartam fogalmát, kimondja, hogy nem szabad terv szerinti értékcsökkenést elszámolni olyan eszközöknél, melyek a használatuk során értékükből nem veszítenek, vagy ha értékük évről évre nő (52. § (6) bekezdés).

A határozott hasznos élettartamot mindkét szabályrendszerben hasonló elvek alapján kell meghatározni, a jogi, gazdasági, szerződéses tényezők figyelembevételével. A hasznos élettartamra vonatkozó jelentős eltérést a két számviteli rendszer között a magyar számvitel időbeli korlátai jelentik. A Számviteli törvény ugyanis három eszközcsoportra leírási időtartamokat ír elő, amennyiben azok hasznos élettartama nem becsülhető megbízhatóan. Az alapítás-átstrukturizálás aktivált értékét és a kísérleti fejlesztés aktivált értékét 5 éven belül kell leírni, míg az üzleti vagy cégérték esetében ezt egy 5 és 10 év közötti, szabadon meghatározott időtartam során kell megtenni. Az alapítás-átstrukturizálás aktivált értéke esetében ez az eltérés kevésbé releváns, hiszen az nem jelenik meg immateriális eszközként az IFRS szerint.

A két szabályrendszer megegyezik abban, hogy nem engedik meg az amortizáció elszámolását a maradványértékre leírt eszközökre. A Számviteli törvény nem tartalmaz előírásokat az immateriális eszközök maradványértékére vonatkozóan. Az IAS 38 szerint azonban az immateriális eszközök maradványértéke alapszabály szerint nulla, ettől a gazdálkodó csak akkor térhet el, ha ettől különböző maradványértéket tud alátámasztani (IAS 38, (100) bekezdés).

Terven felüli leírás, értékvesztés

A Számviteli törvény szerint a terven felüli értékcsökkenés elszámolása a két elszámolástechnikai eszköz kivételével minden immateriális eszközre kötelező, amennyiben az eszköz piaci értéke kevesebb a könyv szerinti értékénél, és ez a különbség tartós és jelentős (Róth et al, 2018). Az immateriális javak IFRS szerinti értékvesztését az IAS 36 *Eszközök értékvesztése* standard szabályozza. A magyar számvittel szemben az immateriális javak könyv szerinti értékét nem a piaci értékhez, hanem a megtérülő értékhez kell viszonyítani. A megtérülő érték meghatározásához azt kell kiszámítani, hogy mekkora lenne az eszköz további használatából származó cash flow-k jelenértéke, illetve, hogy mekkora az eszköz értékesítési költséggel csökkentett valós értéke. A megtérülő érték a két összeg közül a magasabb (Beke, 2014). Az IAS 36 standard szerinti kalkuláció több bizonytalanságot hordoz magában, ugyanis a jövőbeli pénzáramok és az alkalmazott diszkontráta is becslés eredménye. A megfelelő diszkontráta választásával növelhető a használati érték, ezzel akár a megtérülő érték is.

III. 4. Különbségek kezelése az IFRS átállás során

Egy másik számviteli szabályrendszerrel való áttérést az IFRS-re az IFRS 1 *Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok* első alkalmazása standard szabályozza (Lakatos, 2016). Az átállás során minden olyan vagyonelemet be kell mutatniuk az átálló társaságoknak a nyitómérlegükben, amelyeket az IFRS mérlegképesnek tekint. Az olyan immateriális eszközöket, melyek a magyar számvitel szerinti mérlegben szerepeltek, de az IFRS szerint nem mérlegképesek, el kell hagyni a pénzügyi kimutatásból. Az immateriális javakat az IFRS-ek szerint kell besorolni, és az IFRS szabályai alapján kell értékelni.

Nem lehet tehát kimutatni az összehasonlító időszak nyitómérlegében az alapítás-átszervezés aktivált értékét, amennyiben a társaság azt a magyar számvitel szerint eszközként mutatta ki. Halasztott fizetés esetén az IFRS szerint kell értékelni, vagyis el kell végezni a jövőbeli vételár diszkontálását. Egy üzletág felvásárlása során a megszerzett üzletág saját előállítású immateriális erőforrásait immateriális eszközként kell kimutatni. Állami támogatás nettó elszámolása esetén az eszközérték csökkentésére van szükség. Valamennyi vagyonelem értékének IFRS szerinti újrakalkulációja azonban rendkívül bonyolult lenne egy több évtizede működő vállalkozás számára (Lakatos, 2016).

Az IFRS 1 standard ezért lehetőséget biztosít az ún. vélelmezett bekerülési érték alkalmazására a nyitómérlegben (IFRS 1, (30) bekezdés). A vélelmezett bekerülési érték használata során az immateriális eszközök valós értéke szerepel a mérlegben nyitó értékként. A valós érték az áttérés időpontjára kerül meghatározásra, és a társaság úgy kezeli, mintha az lenne az adott eszköz bekerülési értéke (IFRS 1, D5.) Ez azonban csak akkor lehetséges, ha az immateriális eszköz megfelel az IAS 38 standard megjelenítési kritériumainak, továbbá aktív piaccal rendelkezik (IFRS 1, D7.)

IV. Kutatási módszertan bemutatása

A bemutatott különbségeket a magyar és a nemzetközi szabályrendszerek között az IFRS-re áttérő vállalatok az IFRS 1 alapján kezelik. A társaságok az áttérés hatásait a pénzügyi helyzetre, teljesítményre és cash flow-ra azonban csak az átállás évében közlik, a hosszútávú következmények nem jelennek meg a pénzügyi kimutatásokban. Dolgozatom gyakorlati részében ezért azt vizsgálom, hogy milyen hatással volt az IFRS-re való áttérés az immateriális javak elszámolására és közzétételére az átállás éve és 2021 között. Három, Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatra (Magyar Telekom Nyrt., Richter Gedeon Nyrt. és Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.) vázoltam fel, hogy az IFRS átállás utáni 5-6 évben hogyan alakult volna az immateriális javak értéke a könyvekben, ha a pénzügyi kimutatásaikat továbbra is a HAS (Hungarian Accounting Standards) alapján állították volna össze. Az eltérő elszámolási módszerek eredményre gyakorolt hatását is figyelembe vettem.

IV. 1. Mérlegre és eredménykimutatásra gyakorolt hatás vizsgálata

Első lépésként a magyar számvitel szerint, illetve az IFRS szerint elkészített számviteli politikákat hasonlítottam össze. Ehhez a választott társaságok Számviteli törvény szerinti egyedi beszámolóját és az IFRS szerinti konszolidált beszámolóját hasonlítottam össze, a legutolsó olyan üzleti évre vonatkozóan, amikor ebben a konstrukcióban adták ki az éves jelentésüket. A választásom a Magyar Telekom Nyrt.-re, a Richter Gedeon Nyrt.-re és a MOL Nyrt.-re esett. Előbbi két vállalat a jogszabályi kötelezettségeinek eleget téve először 2017-ben készítette el a Nemzetközi Számviteli Beszámolási Standardok szerint az éves beszámolóját. A MOL Nyrt. ezzel a lehetőséggel már 2016-ban is élt.

Mivel az elemzésem többéves időtartamot ölel fel, végigtekintettem a 2015 óta hatályba lépett változásait az IAS 38 standardnak, illetve a Számviteli törvénynek (az immateriális javakhoz kapcsolódóan). Az IAS 38 legutóbbi módosítása 2014-ben történt, ez kívül esik a vizsgált időtartamon. A magyar számviteli változások közül kiemelném a 2020. évi CXVIII. törvény módosításait, miszerint az immateriális eszközök értékesítése során az ügylet nettó eredményét kell elkönyvelni az Egyéb ráfordítások vagy az Egyéb bevételek számlával szemben. Az üzleti vagy cégérték elszámolásához kapcsolódóan pedig 2016-ban lépett hatályba változás. A módosítás előtt, ha egy gazdálkodó minősített többséget biztosító (legalább 75%-os) befolyást szerzett cégvásárlás esetén, megjeleníthetett goodwill-t a könyveiben. A törvényváltozás

értelmében ma már a részesedést eredményező befektetések bekerülési értéke a vásárlás során a részvényért, üzletrészért fizetett vételár. Azoknak a vállalkozásoknak, amelyek a módosítás után el nem fogadott módon keletkezett goodwillt mutattak ki könyveikben, a 2016. évi beszámolójukban a részesedések közé kellett átvezetniük a goodwill értékét (Homor, 2016). Az üzleti vagy cégértékre ma érvényes 5-10 éves értékcsökkenési korlátot, valamint a terven felüli értékcsökkenés visszaírásának tiltását is 2016-ban vezették be.

A két szabályrendszer szerinti számviteli politikák megismerése után meghatároztam azokat az immateriális javakat, amelyek kezelésében a legnagyobb eltérést találtam a számviteli politikákban. Elsősorban az IFRS szerinti pénzügyi kimutatásokban jelentős immateriális javakként kiemelt eszközökre fókuszáltam. Az áttérés utáni első IFRS szerinti beszámoló adataiból indultam ki, majd a dolgozatom elméleti részében bemutatott magyar szabályokat figyelembe véve állítottam fel egy várakozást arra, hogy a vizsgált immateriális eszközök elszámolása hogyan alakult volna az átállás utáni időszakban. Ahol nem állt rendelkezésemre a kalkulációhoz elegendő információ a vizsgált időszak IFRS alapú beszámolójában, feltételezéssel éltem a hiányzó adatokkal kapcsolatban.

IV. 2. Közzétételre gyakorolt hatás vizsgálata

Ragini (2012) kutatási módszertanának segítségével azt mértem fel, hogy az IFRS átállás befolyásolta-e az immateriális erőforrásokkal kapcsolatban közzétett információk mennyiségét. Ragini kutatásában azt vizsgálta, hogy a 2001-2005-ös időszakban az árbevétele alapján 100 legnagyobb indiai, 100 legnagyobb amerikai és 60 legnagyobb japán vállalat milyen módon és milyen mértékben mutatta be beszámolójában az immateriális erőforrásait (Kovács et al, 2021). Egy ún. közzétételi mutató alapján értékelte az immateriális javakkal kapcsolatosan bemutatott információkat. 7 különböző területen vizsgálta az immateriális vagyonról való beszámolás mélységét: (1) kutatás-fejlesztés, (2) stratégia és verseny, (3) piac és fogyasztó, (4) humán erőforrások, (5) szellemi tulajdon, goodwill és egyéb immateriális javak, (6) vállalati és tulajdonosi információk, (7) környezeti és egyéb tényezők.

Ragini (2012) a felsorolt kategóriákon belül határozta meg a bemutatott tételek mennyiségét, a 7 kategórián belül összesen 180 információelemet vizsgálva. A teljes listát a 2. számú melléklet tartalmazza. Ragini nem súlyozta a vizsgált elemek értékét, arra hivatkozva, hogy egy pénzügyi beszámolót az érdeklődők széles skálája használhatja fel, és minden felhasználó más-más

szubjektív súlyt helyezhet a beszámoló részeire, attól függően, hogy azt milyen céllal olvassa. Így tehát 1 ponttal értékelte, ha az adott elem szerepelt a beszámolóban, majd a végső pontszámot elosztotta a maximálisan megtalálható 180 tétel számával.

Az összehasonlításhoz a Magyar Telekom Nyrt. és a Richter Gedeon Nyrt. esetében a 2016. évi egyedi beszámolót használtam, míg a MOL Nyrt. esetében a 2015. évi egyedi beszámolót. Mindhárom vállalat vizsgálatánál az IFRS szerinti közzététel felméréséhez a 2021. évi egyedi beszámolót vettem alapul. A vizsgálatot a magyar beszámolók esetében a kiegészítő mellékleten végeztem el, míg az IFRS alapú beszámolók elemzése során az annak megfeleltethető Megjegyzések (Notes) szekciót. Ragini módszertanát azért tartottam alkalmasnak a két szabályrendszer szerinti közzététel összehasonlítására, mert a listájában felsorolt 180 elem tágabb területet ölel fel, mint akár a Számviteli törvény, akár az IAS 38 által leírt immateriális eszköz fogalom. A vevői hűség (mellékletben c30. pont) például egyik rendszerben sem mutatható ki immateriális jószágként. Emiatt az összehasonlítás olyan tételeket is figyelembe tud venni, amelyek az egyik szabályrendszer szerint immateriális eszközként aktiválhatók, a másik szabályrendszer szerint viszont nem, mint például a szervezetátalakítási tevékenységeket (mellékletben b20. pont).

V. Az IFRS átállás miatti eltérések vizsgálata

A Magyar Telekom Nyrt., a Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., valamint a Richter Gedeon Nyrt. is immateriális javakban gazdag vállalatok. A Telekom és a Richter 2021. évi egyedi beszámolójában is meghaladja a 20%-ot az immateriális eszközök aránya a befektetett eszközökön belül. A MOL 2021. évi egyedi beszámolójában ez az arány alacsonyabb (1,5%), hiszen a tartós befektetései rendkívül nagy részét teszik ki a befektetett eszközeinek. Ezek az arányok azonban máshogy alakultak volna, ha a három vállalat nem tért volna át az IFRS alkalmazására. Ebben a fejezetben azt vizsgálom, hogy az IFRS átállás hogyan befolyásolta az immateriális javak megjelenését a választott három társaság beszámolóiban.

V. 1. Magyar Telekom Nyrt.

A Magyar Telekom Nyrt. elsődleges tevékenysége mobil és vezetékes távközlési szolgáltatások nyújtása lakossági és üzleti ügyfeleknek (Magyar Telekom, 2016). A Társaság 1992-ben kezdte meg működését, a Magyar Posta jogutódjaként. Privatizációja 1993-ban kezdődött, ma a Deutsche Telekom Europe B.V. a többségi tulajdonosa (Magyar Telekom, 2021). A Telekomcsoport tevékenységét 3 üzleti szegmensre osztja fel: a vezetékes és mobilkommunikációs lakossági szolgáltatásokra, a KKV-knak nyújtott szolgáltatásokra, illetve a nagyvállalati ügyfeleknek nyújtott szolgáltatásokra. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2022. évi mobilpiaci jelentései alapján a Magyar Telekom a magyar mobilpiac legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szereplője (NMHH, 2022).

V. 1. 1. Magyar szabályozás szerinti számviteli politika

A Magyar Telekom Nyrt. (továbbiakban Társaság) a 2016. évi egyedi beszámolójában az immateriális javak között vagyoni értékű jogokat, szellemi termékeket és üzleti vagy cégértéket mutatott ki (Telekom, 2016a). A hálózatokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogokat az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok között mutatta ki, a Számviteli törvény szerint ugyanis minden olyan anyagi eszközt, amelyet a földdel tartós kapcsolatban létesítettek, az ingatlanok között kell kimutatni, így a hálózatok is ingatlannak minősülnek. A Társaság magyar számviteli politikája szerint az alapítás-átszervezés és a kísérleti fejlesztések költségeit aktiválás helyett az eredmény terhére számolja el.

Az amortizációs politikájában a Társaság a megszokott sémát követte: a terv szerinti értékcsökkenést a bruttó érték maradványértékkel csökkentett összegére számította ki, lineáris módszerrel, eszközcsoportonként meghatározott leírási kulcsok használatával. A maradványértéket minden immateriális jószág esetében 0 értéken határozta meg, az egyösszegű leírás lehetőségével nem élt. A Telekom a koncessziós jogok és licencek esetében 8-25 éves hasznos élettartamot állapított meg, üzleti vagy cégérték esetében pedig a Számviteli törvénynek megfelelően 5-10 évet. A koncessziós jogok esetében a hasznos élettartam meghatározását segítette a szerződésben meghatározott jogosultsági időszak.

V. 1. 2. IFRS szerinti számviteli politika

A Telekom 2016. évi konszolidált beszámolójában olvasható, nemzetközi sztenderdeknek megfelelő számviteli politikájában az immateriális eszközöket goodwill-re, koncessziókra és licencekre, szoftverekre és egyéb eszközökre bontja fel (Telekom, 2016b). A Telekom-csoport az immateriális eszközöket a bekerülési érték halmozott értékcsökkenéssel és értékvesztéssel csökkentett értékén tartja nyilván. A kutatási költségeket az IAS 38-nak megfelelően az eredmény terhére számolja el.

A frekvenciahasználati jogok rendszeres jövőbeli díjait – amennyiben azok megbízhatóan, például szerződés alapján becsülhetők – jelenértéken aktiválja. Abban az esetben, ha a rendszeres díjak nem becsülhetők megbízhatóan, azokat az eredmény terhére számolja el. A koncessziós jogok és licencek hasznos élettartamát a szerződések megállapodásai szerint határozzák meg. Azt, hogy egy licenc időtartama meghosszabbítható, csak akkor veszi a Telekom figyelembe a hasznos élettartam meghatározása során, ha megbizonyosodott arról, hogy a hosszabbítás ellenérték fizetése nélkül is megtörténhet. Az IAS 38 ennél megengedőbb, a standard szabályai szerint a megújítás időtartamát akkor is magába foglalhatja a hasznos élettartam, ha a megújítás költsége nem jelentős. A Társaság ezzel szemben csak akkor engedi ezt meg, ha költségek felmerülése nélkül is megvalósulhat a licenc megújítása.

V. 1. 3. Frekvenciahasználati jogok

A Társaság HAS-, illetve IFRS alapú számviteli politikájában a legnagyobb különbséget a frekvenciahasználati jogok, valamint a goodwill elszámolásában találtam. Telekommunikációs szolgáltatóként a Magyar Telekom állami engedély birtokában tudja tevékenységét végezni. Az

elektronikus hírközlésről szóló törvény értelmében az állami tulajdonban lévő rádiófrekvenciák használati engedélyeinek kiosztása, a koncessziós szerződések megkötése a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) jogkörébe tartozik (2003. évi C. törvény 10. § (10) bekezdés).

Frekvenciahasználati jogok eltérő kezelése

A frekvenciahasználati jogok a Társaság szempontjából szerzett jogok, a jogosultság az NMHH által kiírt árverés után kerül a nyertes piaci szereplőkhöz. A frekvenciahasználati jogok tartós eszközök, akár 10-25 évre is átruházhatók a telekommunikációs szolgáltatókra. Az előbbi két jellemzőjük alapján (miszerint szerzett, tartós jogok) a frekvenciahasználatra vonatkozó koncessziók a Számviteli törvény fogalomrendszere szerint a vagyoni értékű jogok közé tartoznak.

A 2016. évi egyedi beszámoló szerint a megszerzett használati jogosultságokért a Társaság egyszeri, valamint rendszeres használati díjat köteles fizetni. A Telekom a számviteli politikája szerint a bekerülés után éveken keresztül fizetett használati díjakat akkor aktiválja a koncessziós jog értékében, ha azok rendszeresen merülnek fel, az értékük a vonatkozó szerződés alapján megbízhatóan becsülhető, illetve, ha más jövőbeli szolgáltatást nem vár érték a Társaság. A jövőbeli használati díjak ekkor halasztott fizetésként értelmezhetők. A megbízhatóság a számviteli politika szerint megítélés kérdése.

A Telekom a következő üzleti évre eső fizetendő díjat a rövid lejáratú kötelezettségek között mutatja be, míg az éven túl fizetendő díjakat a hosszú lejáratú kötelezettségek között. Mivel az NMHH a használati jogokat hosszú, akár több évtizedes időtávra biztosítja, a pénz időértéke egy 10-25 éves időtartamon számottevő is lehet. A Számviteli törvény azonban a pénz időértékének bemutatását akkor sem írja elő, ha az jelentősnek minősülne. A Telekom ezzel szemben az IFRS-ek alapján elkészített beszámolóiban az éves használati díjak értékét diszkontált értéken aktiválta az immateriális eszközök között. A továbbiakban egy egyszerűsített modellt állítok fel arra, hogy milyen különbségeket okozhat a mérlegben és az eredményben az eltérő elszámolás. A teljes kalkulációt az 1. számú melléklet tartalmazza.

Kalkuláció

A 2017 és 2021 közötti időszakban a jelentős frekvenciajogok között 5 darab licenc szerepelt: (1) a 2014-ben elnyert licenc, (2) a 2013-ban elnyert licenc, (3) a 2004-ben elnyert 3G licenc, (4) a 2020-ban elnyert 5G licenc és (5) a 2021-ben elnyert licenc. Továbbá 2018-ban meghosszabbításra került az egyik licenc, a hosszabbítás értékét a 2013-ban elnyert licenc értékére aktiválták.

Az IFRS átállás előtt bekerült licencek esetében a magyar számvitel szerinti bekerülési értéket, vagyis az egyszeri díj és a jogosultsági időtartam során fizetendő jövőbeli használati díjak összegét a Számviteli törvény szerint elkészített beszámolókból tudtam kiolvasni. Sem a magyar, sem az IFRS szerinti beszámolók nem tartalmaztak információkat a jövőbeli éves használati díjak fizetési konstrukciójával kapcsolatban. Ezért azt feltételeztem, hogy a Társaság a beszerzés évét követően minden évben azonos összeget fizetett ki, az első éves díjat a megszerzéstől egy évre. A kalkulációm ezt ezen kívül arra alapoztam, hogy a licencek bekerülési értéke csakis a kezdeti költségből és a később fizetett használati díjak aktivált értékéből áll, nem tartalmazza a számviteli politika alapján egyébként aktiválható, beszerzés során felmerült hitelköltségeket.

A jelenérték kiszámításához alkalmazott diszkontráta meghatározására az annuitás képletét alkalmaztam. Adott volt a használati díjak HAS szerinti nominális bekerülési értéke, a konszolidált beszámolók alapján a díjak jelenértéken vett bekerülési értéke, illetve a díjfizetési időszakok száma. Emellett feltételeztem az azonos összegekben történő törlesztést. Az annuitás képletéből kalkulált diszkontráták nagyságrendben megegyeztek a Társaság által használt súlyozott átlagos tőkeköltséggel (WACC). A diszkontrátát az IFRS szerinti jelenérték és a kifizetések közötti kamatkülönbség meghatározására használtam.

Az IFRS átállás után megszerzett licencek esetében nem ismertem a nominális bekerülési értéket, csupán az IFRS beszámolóban közölt jelenértéken vett bekerülési értéket. A HAS szerinti bruttó érték meghatározására itt is az annuitás képletéből indultam ki, a diszkontáláshoz a közzétett súlyozott átlagos tőkeköltséget alkalmazva. A 2021. évi beszámoló már nem a bekerülési év szerint csoportosítja a licenceket, hanem frekvenciák szerint, így a 2021. évi záró nettó értékeket a 2020. évi záró nettó érték és az éves értékcsökkenés mértékének segítségével számoltam ki.

Eredmények

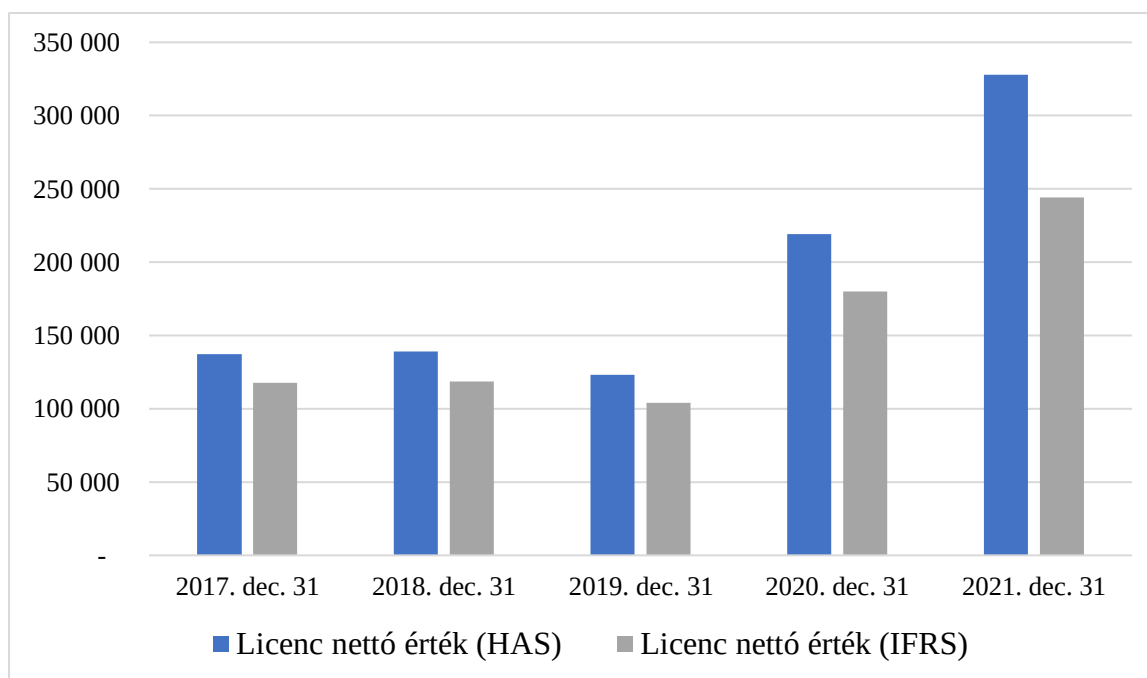
A licencek Számviteli törvény szerinti bekerülési értéke a pénz időértékének figyelmen kívül hagyása miatt magasabb lett volna a vizsgált időszakban, mint az IFRS-ek alapján meghatározott. Ebből kifolyólag az éves értékcsökkenés mértéke is magasabb lett volna, a magyar szabályok szerinti elszámolás tehát csökkentette volna az átállás utáni évek eredményét a nemzetközi sztenderdek szerinti elszámoláshoz képest. Ezzel szemben a diszkontált kötelezettség kamatai az IFRS alapú beszámolóknak a Fizetett kamat és egyéb pénzügyi díjak között jelentek meg. A HAS szerinti elszámolásban nem lett volna szükség kamatok könyvelésére, így az eredmény minden évben a kamatok értékével magasabb lett volna.

	Licenc (2014)		Licenc (2013)		Licenc (2020)		Licenc (2021)	
	ÉCS	Kamat	ÉCS	Kamat	ÉCS	Kamat	ÉCS	Kamat
2017	-1 265	+2 617	-105	+652	-	-	-	-
2018	-1 266	+2 471	-308	+551	-	-	-	-
2019	-1 266	+2 314	-865	+721	-	-	-	-
2020	-1 265	+2 145	-514	+550	-2 593	+1 501	-	-
2021	-1 265	+1 963	+345	+367	-888	+2 073	-2 092	+3 239

1. táblázat: Telekom licencek HAS szerinti elszámolásának eredményhatása
(2017-2021, mFt)

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján (1. számú melléklet)

A IFRS szerint elkészített beszámolóknak a frekvenciahasználati jogok alacsonyabb bekerülési értékkel jelentek meg. Az alacsonyabb nettó eszközérték különböző jövedelmezőségi mutatók, például az eszközarányos nyereség mértékét befolyásolhatja. A diszkontált és a nominális értéken aktivált díjak közötti különbség az eszköz hasznos élettartama során fizetett kamatként csapódik le. Ez a különbség tehát mindkét szabályrendszer szerinti elszámolásban az eredményt csökkenti, a magyar számvitel szerint értékcsökkenésként, az IFRS-ek szerint kamatráfordításként. A kétféle ráfordítás megjelenése azonban időben eltér, míg a lineáris amortizáció évente ugyanakkora összegben jelenik meg, a kamatráfordítás a cash flow végéhez közeledve folyamatosan csökken.

1. ábra: A frekvenciahasználati jogok könyv szerinti értékének változása a HAS és az IFRS szerint (mFt)

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján (1. számú melléklet)

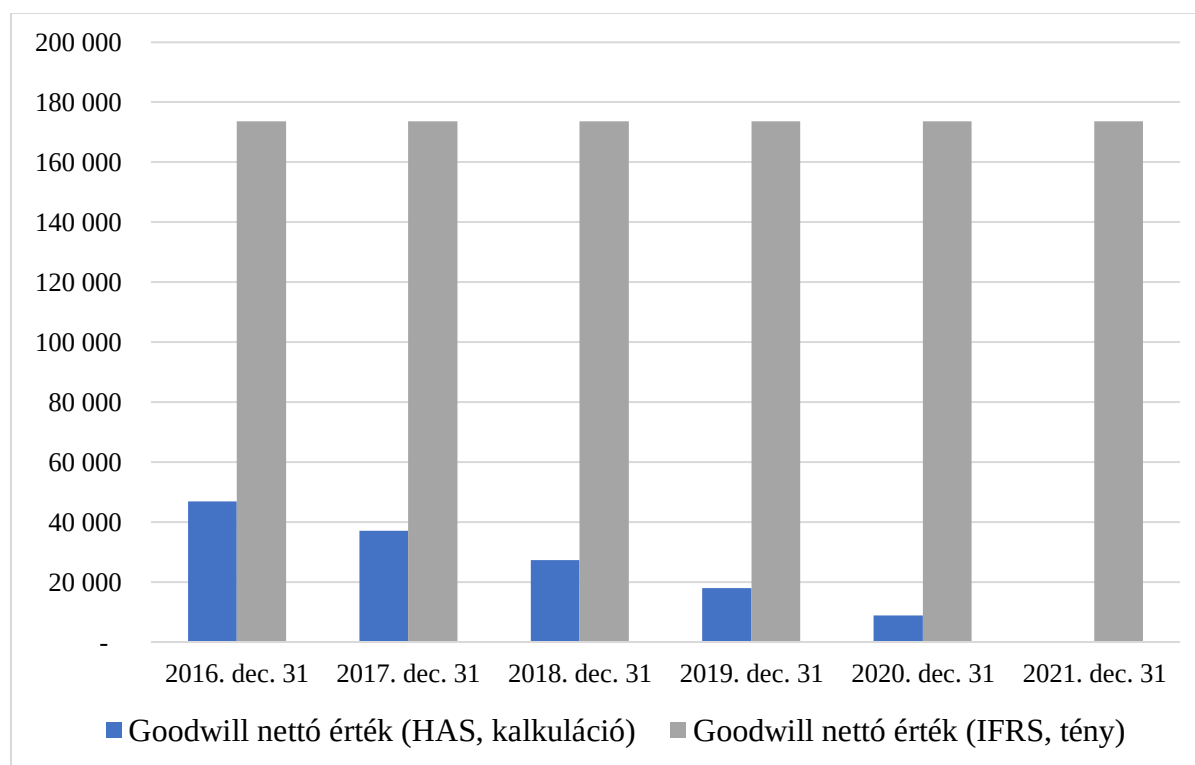
V. 1. 4. Goodwill

A Számviteli törvény 2016-ban hatályba lépő változása nyomán üzleti vagy cégérték többé nem jeleníthető meg tulajdonosi, irányítási, befolyásolási jogokat megtestesítő részesedések beszerzése után. A korábban ilyen jogcímen kimutatott goodwill-t a vállalkozások a részesedéseik közé sorolták át. A törvény azonban megengedte a gazdálkodóknak, hogy eltekintsenek az átsorolástól, és továbbra is az immateriális javak között jelenítsék meg az üzleti vagy cégértéket, ha az azt keletkeztető részesedést már nem mutatták ki a könyveikben (177. § (50).). A Magyar Telekom a 2016. évi egyedi beszámolójában élt ezzel a lehetőséggel, így csak a könyveiben szereplő részesedésekhez kapcsolódóan korábban elszámolt goodwill nettó értékét sorolta át a tartós részesedések közé. 2016. január 1-jén az Üzleti vagy cégérték soron a T-Mobile Magyarország Távközlési Rt.-hez kapcsolódó goodwill maradt, 54 417 mFt nyitó nettó értéken, illetve egyéb befektetésekhöz kapcsolódó goodwill, 2 111 mFt nyitó nettó értéken (Telekom, 2016a). 2016 végén, az értékcsökkenés elszámolását követően 46 804 mFt-ot mutatott ki a Társaság az Üzleti vagy cégérték soron. A kiegészítő melléklet szerint a korábban megállapított hasznos élettartam maradt az értékcsökkenés elszámolásának alapja. Ez megfelel

a Számviteli törvénynek, hiszen az csak akkor írja elő az 5 és 10 év közötti leírást, ha a hasznos élettartam nem becsülhető megbízhatóan.

Goodwill alakulása a vizsgált időszakban

A Számviteli törvény fent leírt 2016. évi módosítása közelebb hozta a magyar szabályozást az IFRS 3 *Üzleti kombinációk* standardhoz. Utóbbi ugyanis azt mondja ki, hogy ha az üzleti kombináció anyavállalat-leányvállalat kapcsolatot eredményez, a felvásárló az egyedi pénzügyi kimutatásaiban a megszerzett részesedést úgy szerepelteti, mint egy leányvállalatba történt befektetést (1126/2008/EK rendelet), így nem jeleníthet meg goodwillt. A Magyar Telekom IFRS szerint elkészített beszámolói tehát az új magyar szabályozáshoz hasonlóan csak olyan részesedésekre vonatkozóan mutatnak ki goodwill-t, amelyek már korábban beolvadtak a Társaságba.

2. ábra: A goodwill könyv szerinti értékének alakulása a HAS és az IFRS szerint (mFt)

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció és a Magyar Telekom 2016-2021 között közzétett egyedi beszámolói alapján (e-beszamolo.im.gov.hu)

Az IFRS 3 nem engedi meg a goodwill amortizációját (csak az évenkénti értékvesztés-tesztet határozza meg), míg a Számviteli törvény előírja azt. A beolvadt társaságok goodwill-je ezért már 2016-ban is alacsonyabb értéken szerepelt a magyar elszámolásban, mint az IFRS szerintiben. A 2017 és 2021 között közzétett IFRS-alapú egyedi beszámolókból látható, hogy sem goodwill aktiválására, sem értékvesztés elszámolásra nem került sor a vizsgált időszakban. Így a IFRS szerinti beszámolókból könyv szerinti érték nem változott a vizsgált 5 év alatt.

A 2016-os magyar kiegészítő melléklet nem tartalmazta a vizsgált eszközök hasznos élettartamát, viszont bemutatta az éves értékcsökkenés mértékét, a modellemben ezt számoltam el minden évben az üzleti vagy cégérték teljes leírásáig. A T-Mobile Magyarország Távközlési Rt. esetében az éves értékcsökkenés 9 116 mFt volt, az „egyéb” cégértékek esetében 608 mFt (Telekom, 2016a). Mivel az utóbbi kategórián belül nem ismertem az egyes cégértékek hasznos élettartamát, úgy kezeltem, mintha egy eszközről lenne szó. A Társaság mérlege a következőképpen változott volna, ha a Számviteli törvény szabályai szerint értékcsökkenést számol el:

Záró mérleg 2021.12.31	HAS	IFRS
Üzleti vagy cégérték (mFt)	0	173 572

2. táblázat: Üzleti vagy cégérték HAS és IFRS szerint (2021. évi záró mérleg)

*Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció és a Telekom 2021. évi egyedi beszámolója alapján
(e-beszamolo.im.gov.hu)*

Az amortizáció az alábbi módon érintette volna az eredményt a vizsgált időszakban:

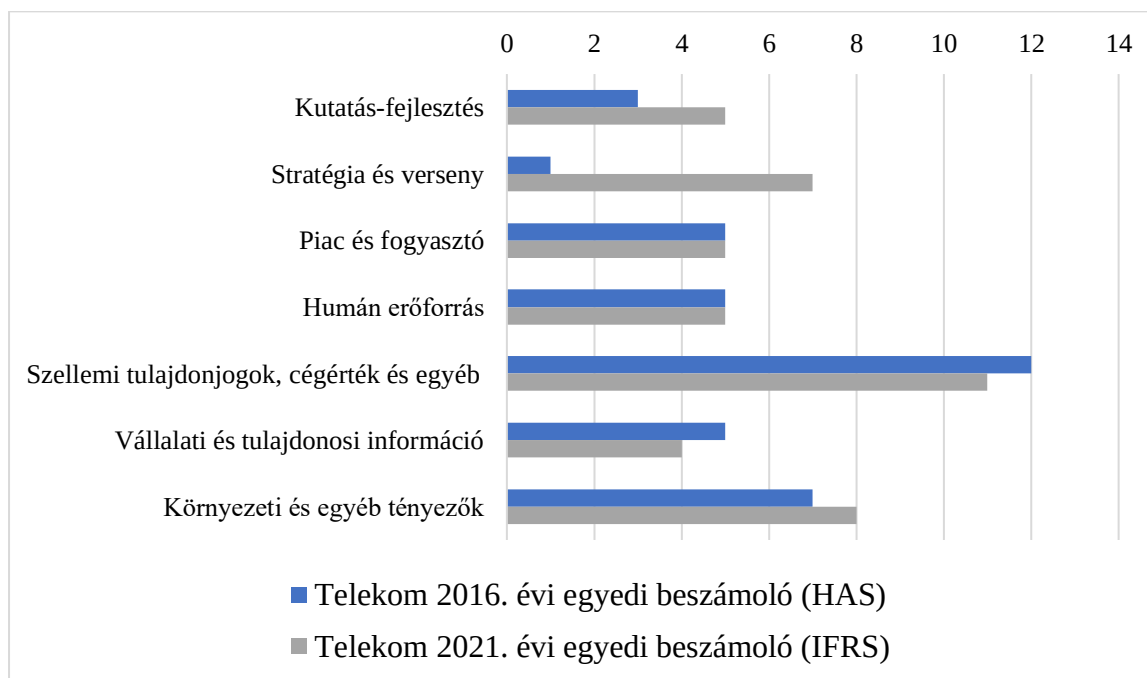
Év	Eredményhatás (mFt)
2017	-9 724
2018	-9 724
2019	-9 403
2020	-9 116
2021	-8 837

3. táblázat: Üzleti vagy cégérték HAS szerinti elszámolásának hatása

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

V. 1. 5. Közzététel vizsgálata

A Ragini-féle 180 immateriális vagyonhoz kapcsolódó tétel közül a 2016. évi magyar beszámolóban 38 elemet azonosítottam, a 2021. évi IFRS alapú beszámolóban 45 elemet. A közzétételi mutató így 21,1%-ról 2021-re 25%-ra nőtt. A legjelentősebb változás a Stratégia és verseny kategóriáján belül történt. Az IFRS alapján elkészített megjegyzések részletesen bemutatták a pénzügyi kockázati tényezőket, azon belül kitérve az árfolyamkockázatra, a kamatkockázatra és a hitelezési kockázatra is, érzékenységvizsgálattal kiegészítve (Telekom, 2021), míg a magyar kiegészítő melléklet nem tért ki a pénzügyi kockázat témakörére. A pénzügyi stratégia és a likviditásmenedzsment – bár szerepelnek a Ragini által felsorolt tételek között – azonban sem a magyar, sem a nemzetközi számvitel szerint nem tartoznak az immateriális eszközök definíciójába.

3. ábra: A Telekom által elért pontszámok a Ragini-féle listából 2016-ban és 2021-ben

Forrás: Saját szerkesztés

V. 2. Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.

A Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. leányvállalataival együtt egy nemzetközi, integrált olaj- és gázipari vállalatcsoportot alkot. A Társaság az 1991-es alapítása után hamar megkezdte a régiós terjeszkedését (MOLGROUP). A közép-kelet-európai piacra lépés után a MOL Ázsiában és Afrikában is megjelent, ma több mint 30 országban működik. A nemzetközi terjeszkedésének

sikerességét jelzi, hogy részvényeit a Budapesti Értéktőzsde mellett a Varsói Értéktőzsdén is jegyzik. A MOL-csoport tevékenységi profilja kőolaj, földgáz és gáztermékek kitermeléséből, a kőolaj finomításából, finomítói termékek kis- és nagykereskedelméből, illetve olefinek és polefinek gyártásából, értékesítéséből áll. A tevékenysége 4 fő szegmensre osztható (MOLGROUP). Az upstream szegmens foglalja magába a kutatási tevékenységet, illetve a kőolaj és földgáz kitermelését. A downstream szegmenst a finomítás és a petrokémia alkotja. A gázszállítás önálló szegmensként jelenik meg. Az előbbi üzletágakat a Csoport fogyasztói szolgáltatásokkal egészíti ki. Ebbe a körbe tartozik a kiskereskedelem és a mobilitás is. A nyereség legnagyobb része korábbi években a downstream tevékenységekből származott, bár 2021-ben az upstream szegmens járult hozzá nagyobb részben a nyereséghez.

V. 2. 1. Magyar szabályozás szerinti számviteli politika

A Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (továbbiakban Társaság, MOL) már 2016-tól élt a lehetőséggel, hogy az egyedi éves beszámolóját a Nemzetközi Számviteli Beszámolási Standardok szerint készítse el, egy évvel megelőzte az 1387/2015. kormányhatározat által kötelezővé tett IFRS átállást. A Társaság utolsó magyar egyedi beszámolójában az elszámolástechnikai immateriális javakon kívül minden Számviteli törvény szerinti mérlegrsört megjelenített az immateriális javak között. Az immateriális eszközökön belül a legnagyobb eszközcsoprtot a vagyoni értékű jogok képviselték.

Az immateriális javak értékelése a magyar elszámolás során egyedi és csoportos nyilvántartásra épült (MOL, 2015a). Csoportokat a fajta, hasznosítás, üzembe helyezési időpont, beszerzési érték vagy előállítási költség összehasonlítása alapján képezték. Amennyiben a Társaság nem volt képes önmagában meghatározni egy eszköz piaci értékét, azt egy eszközcsoprtpra tette meg. Ha az egyedi piaci értékelés még így sem volt megvalósítható, a Társaság a jövedelemtermelő képességet alapul véve cash flow-számítással határozta meg a terven felüli értékcsökkenés elszámolásához szükséges viszonyítási alapot. A Társaság a terv szerinti értékcsökkenést lineáris módszer alapján határozta meg, kivéve a vagyoni értékű jogok esetében, ahol teljesítményarányos és egyösszegű leírást is alkalmazott (MOL, 2015a). Az alapítás-átstrvezés és a kísérleti fejlesztések költségei a számviteli politika alapján aktiválásra kerültek. A Társaság a belföldi szénhidrogén-kutatásból származó költségeit teljes egészében az eredmény terhére számolta el.

V. 2. 2. IFRS szerinti számviteli politika

A MOL-csoport a 2015. évi konszolidált beszámolója szerint bekerülési értéken aktiválja az immateriális eszközeit. Kivételt képeznek az üzleti kombináció során megszerzett immateriális javak, ezek bekerülési értéke az akvizíció időpontjában érvényes valós érték (MOL, 2015b). Az aktiválást követően a bekerülési érték modell az irányadó. A MOL-csoport a véges hasznos élettartamú immateriális eszközeit lineáris módszerrel amortizálja. Ez megfelel az IAS 38 standard által kijelölt alapesetnek; a lineáris amortizációtól csak indokolt esetben lehet eltérni. Az amortizáció módszerét és az eszközök hasznos élettartamát évente felülvizsgálják. Az értékvesztés vizsgálatot évente végzik el, egyedileg vagy a jövedelemtermelő egység szintjén. A határozatlan hasznos élettartamú immateriális eszközökre vonatkozóan ezt a vizsgálatot december 31-ével folytatják le, az előbbiekhöz hasonló módon vagy egyedileg, vagy jövedelemtermelő egységek szintjén. 2015-ben a MOL-csoportnak (a goodwill-en felül) egyetlen határozatlan élettartammal rendelkező immateriális eszköze volt, az INA márkanev.

A fejlesztési költségek kivételével a számviteli politika a standardnak megfelelően nem engedi meg a saját előállítású immateriális javak aktiválását. A Csoport a kutatási költségeket (az olaj- és gázkutatási költségek kivételével) ráfordításként számolja el, akkor, amikor azok felmerülnek (MOL, 2015b). Az egyedi projektek fejlesztési költségei pedig akkor kerülhetnek be immateriális eszközként a könyvekbe, ha a jövőbeli megtérülésük megfelelően alátámasztottnak tekinthető. A fejlesztési szakaszban felmerült költségekre nem számolnak el amortizációt. Amíg az eszköz aktiválása még nem történt meg, a fejlesztési költségek könyv szerinti értékére legalább évente elvégzik az értékvesztés tesztet. Azonban, ha a tárgyév során olyan jelet észlelnek, amely kétségbe vonja a könyv szerinti érték megtérülését, év közben is elvégezhetik az értékvesztés vizsgálatát.

V. 2. 3. Alapítás-átszervezés aktivált értéke

A Társaság Számviteli törvény, illetve IFRS-ek alapján összeállított számviteli politikájában a legjelentősebb eltéréseket az alapítás-átszervezés költségeinek kezelésében, az olaj- és gázkutatás költségeinek elszámolásában, a goodwill terv szerinti leírásának kérdésében, illetve a szén-dioxid kibocsátási kvóták kezelésében találtam. A magyar Számviteli törvény szerint (25. § (3) bekezdés) a gazdálkodó döntése alapján az alapítás-átszervezés költségei az immateriális javak között kimutathatók. Az alapítás-átszervezésből származó bevételek így a

hozzájuk tartozó ráfordítással, az értékcsökkenési leírással fognak egy időszakban megjelenni. A MOL Nyrt. a Számviteli törvény alatt az alapítás-átszervezés költségeinek immateriális jószágként való bemutatása mellett döntött.

Az IAS 38 standard azonban tiltja a vállalkozási tevékenység megkezdésével, bővítésével, átszervezésével kapcsolatos költségek aktiválását (IAS 38, (69) bekezdés). Így míg a 2015. évi egyedi beszámolóban az 537 mFt nettó értékkel szereplő eszköz az IFRS átállás utáni években leírásra került volna, az IFRS-ek szerinti 2016. évi nyitó mérlegben az alapítás-átszervezés aktivált értéke már nem szerepelt. A Társaság az eszközt a 2015. évi értékcsökkenés mértékével számolva az átállás utáni három évben írta volna le a Számviteli törvény alapján. Az értékcsökkenés elszámolásával párhuzamosan a korábban képzett lekötött tartalék feloldására is szükség lett volna, az értékcsökkenés mértékével növelve az eredménytartalékot.

Év	Amortizáció eredményhatása (mFt)
2016	-215
2017	-215
2018	-107

4. táblázat: Alapítás-átszervezés aktivált értékének HAS szerinti elszámolásának hatása

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

V. 2. 4. Olaj- és gázkutatási költségek

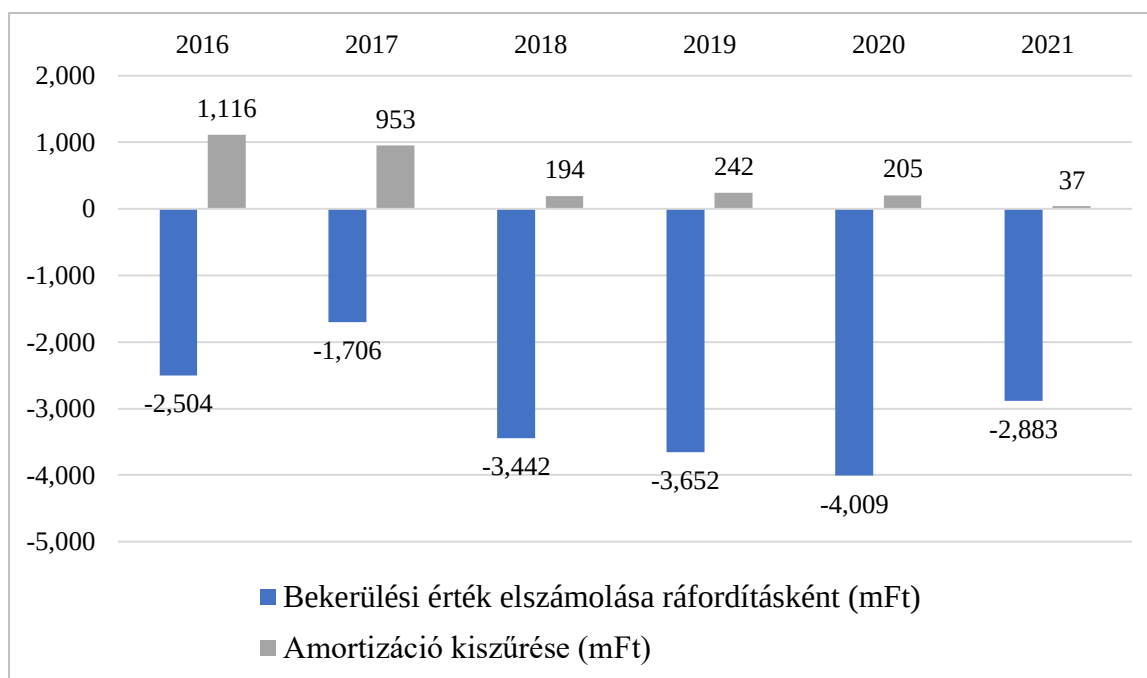
A Társaság tevékenysége során megjelenő kutatási-fejlesztési költségek túlnyomórészt az olaj- és gázkutatás, illetve a mezőfejlesztés során merülnek fel. A vállalatcsoport szintjén 2015-ben egyéb kutatási és fejlesztési költségként 1 794 mFt-ot számoltak el, míg az olaj- és gázfeltáráshoz kapcsolódóan nagyságrendekkel nagyobb összeget, 86 571 mFt-ot aktiváltak (MOL, 2015b). Utóbbi költségek kívül esnek az IAS 38-as standard hatókörén, az elszámolásukat az IFRS 6 *Az ásványkincsek feltárása és felmérése* standard szabályozza.

A nemzetközi gyakorlatban a kőolaj és földgáz kitermelésével foglalkozó vállalatok számviteli szempontból kétféleképpen kezelhetik az ásványkincsek feltárását és felmérését, a Successful Efforts (sikeres erőfeszítések) módszer vagy a Full Cost (teljes költség) módszer szerint (Bosnyák, 2003). A két eljárás közül választó gazdálkodóknak olyan ráfordítások

elszámolásáról kell döntést hozniuk, melyek az ásványkincsek feltárásával és felmérésével kapcsolatban merülnek fel, még mielőtt megfelelő mértékig bizonyítható lenne, hogy az ásványkincs kitermelése műszakilag kivitelezhető és gazdasági szempontból életképes (IFRS 6, (5) bekezdés).

A Successful Efforts módszer lényege, hogy a sikertelen erőfeszítésekkel kapcsolatos költségeket a gazdálkodó az eredmény terhére számolja el, míg a sikeres feltárás költségeit tőkésíti, majd a kitermeléssel párhuzamosan amortizálja. A Full Cost eljárás során ellenben minden feltárási költséget aktiválnak, majd valamilyen értékcsökkenési elv alapján írják le az ún. „száraz kutakra” aktivált értéket. (Bosnyák, 2003). Az iparág legtöbb nagyvállalata a Successful Efforts eljárást követi az olaj- és gázkutatás költségeinek elszámolása során (ACCA Global). Ugyanezt a módszert alkalmazza a MOL Nyrt is, a sikeres feltárások költségeit mezőnként számolja el.

A MOL az IFRS átállás előtt nem aktiválta a kutatási költségeit, annak ellenére, hogy a Számviteli törvény lehetőséget ad az ásványkincs-kutatási tevékenység során felmerült költségek bemutatására az immateriális eszközök között, ha azok a kapcsolódó beruházás értékében nem jeleníthetők meg (25. § (3) bekezdés). Az átállást követő aktiválások emiatt a magyar szabályok szerint ráfordításként jelentek volna meg. Amortizáció elszámolására sem lett volna szükség. A sikertelen („meddő”) fúrásokat azonban a Számviteli törvény alatt is az IFRS szerinti beszámolóhoz hasonlóan az eredmény terhére számolta volna el a Társaság. A Számviteli törvénynek megfelelő elszámolás során tehát az eredmény csökkent volna azokkal a költségekkel, amelyeket a Társaság az IFRS 6 alapján aktivált. Az IFRS 6 szerint aktivált eszközök terv szerinti leírása pedig nem jelent volna meg a magyar elszámolásban, így az eredmény az amortizáció mértékével magasabb lett volna az egyes években.

4. ábra: A kutatási költségek HAS szerinti elszámolásának eredményhatása (mFt)

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

V. 2. 5. Szén-dioxid kibocsátási kvóták

Az Európai Unió 2005-ben a nettó zero szén-dioxid kibocsátást célul kitűzve indította el a kibocsátás-kereskedelmi rendszerét (Európai Parlament, 2017). A European Union Emission Trading Scheme (ETS) hatálya alá tartozó vállalatok csak szén-dioxid kvótákért cserébe szennyezhetik a levegőt. A szennyezőanyagot határérték alatt kibocsátó gazdálkodók a fel nem használt kvótáikat értékesíthetik. A magyar állam a rendelkezésére álló kibocsátási kvóták egy részét ingyenesen osztja ki az érintett ágazatok és vállalatok között, egy részét pedig aukciók keretén belül értékesíti (Fazekas, 2009).

Azokat a kvótákat, amelyeket a vállalatok nem szándékoznak egy éven belül felhasználni vagy értékesíteni, az immateriális eszközök között kell bemutatni (Andor és Fazekas, 2008). A Számviteli törvény szerint az állam által térítés nélkül rendelkezésre bocsátott kvóták bekerülési értéke az átadáskori piaci érték. Andor és Fazekas (2008) szerint mivel a kibocsátási jogok nem veszítenek az értékükből a használatuk során, nem szabad terv szerinti értékcsökkenést elszámolni, helyette terven felüli értékcsökkenéssel és értékhelyesbítéssel lehet a piaci értékre korrigálni.

Az IFRS-ek szerint könyvelő Társaság az államtól térítés nélkül kapott kibocsátási kvótáit nem jeleníti meg a mérlegben. Az IAS 20 *Állami támogatások elszámolása és az állami közreműködés közzététele* standard lehetővé teszi az állami támogatások nettó módon történő elszámolását. A MOL Nyrt. az ingyenesen kapott kibocsátási jogok könyv szerinti értékét a nettó módszer szerint csökkenti az ugyanakkora mértékű állami támogatás összegével, így végső soron nem jeleníti meg a kvótákat a könyveiben. A vásárolt kvótákat ezzel szemben az immateriális eszközök között mutatja be bekerülési értéken, majd negyedévente valós értékre értékeli az eredménnyel szemben. Az átértékelési modell szerinti követő értékelés azért megengedett ebben az esetben, mert a kvótáknak létezik aktív piaca, amely segítségével meghatározható a valós érték (Fazekas, 2009).

A MOL Nyrt. az IFRS átállást követő években közzétette az államtól térítés nélkül átvett CO₂ kvóták mennyiségét. A historikus kibocsátási egységárai (EUR/tonna) és a fordulónapi MNB EURHUF középárfolyamok alapján modelleztem, hogy az ingyenesen átvett jogok milyen értékkel kerültek volna be a Társaság könyveibe a magyar számvitel alatt. Az átállás utáni beszámolók az évente kibocsátott szén-dioxid mennyiséget is leírják, azt azonban nem részletezik, hogy a kibocsátás mekkora részét fedezte a Társaság térítés nélkül kapott kvótákkal, és mekkora részét piacon vásárolt szennyezési jogokkal. Emiatt csak a bekerülési érték eltérő kezeléséből fakadó hatást tudom bemutatni.

Év	Államtól kapott szennyezési jog (t)	EUA év végi spot árfolyam (EUR)	MNB év végi középárfolyam (HUF/EUR)	Államtól kapott kvóták bekerülési értéke a Szt. szerint (mFt)
2016	1 238 728	6,57	311	3 003
2017	1 387 097	8,18	310,4	4 187
2018	1 302 902	25,01	321,5	12 024
2019	1 276 471	24,64	330,5	11 606
2020	1 249 959	32,72	365,1	15 092
2021	1 057 966	80,65	369	31 485

5. táblázat: Az ingyenesen allokált szén-dioxid kvóták HAS szerinti bekerülési értéke

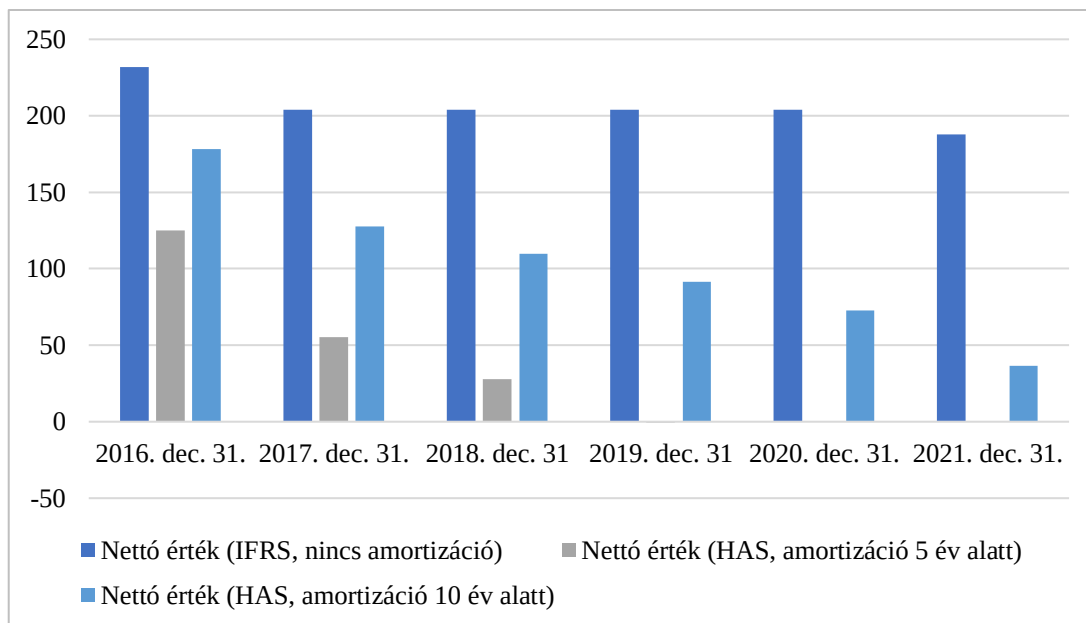
Forrás: Saját szerkesztés a MOL 2016-2021. évi egyedi beszámolói (e-beszamolo.im.gov.hu), az EUA spot árfolyamai (tradingeconomics.com) és az MNB hivatalos devizaárfolyamai (mnb.hu) alapján

Mivel az allokált kvóták bekerülési dátuma nem ismert, az év végi EUA (EU Allowance) azonnali piaci árak és a fordulónapi árfolyamok segítségével határoztam meg egy közelítő értéket az egyes években átvett jogok bekerülési értékeire. A mérlegben való megjelenítéssel párhuzamosan a Társaság halasztott bevételt is képzett volna a bekerülési értékkel egy összegben. A halasztott bevétel a kvóták költségként, ráfordításként történő elszámolása során került volna feloldásra. Az IFRS-ek szerinti elszámolás során azonban sem az eszköz, sem emiatt a halasztott bevétel nem került bele a MOL Nyrt. könyveibe.

V. 2. 6. Goodwill

A MOL Nyrt. 2015. évi Számviteli törvény szerinti beszámolójában jelentősen magasabb volt az üzleti vagy cégérték könyv szerinti értéke (8 051 mFt), mint a 2016. évi IFRS alapú beszámolóban 2015-ös adatként szereplő érték (260 mFt). Ez abból fakadhat, hogy a 2015-ben hatályos magyar jogszabályok az IFRS 3 *Üzleti kombinációk* standarddal ellentétben még engedték a részesedésekhez kapcsolódó goodwill bemutatását az egyedi beszámolókbán. 2016-ban azonban a Számviteli törvény módosítása miatt a Társaság a részesedésekhez kapcsolódó goodwillt átsorolta volna a részesedések közé.

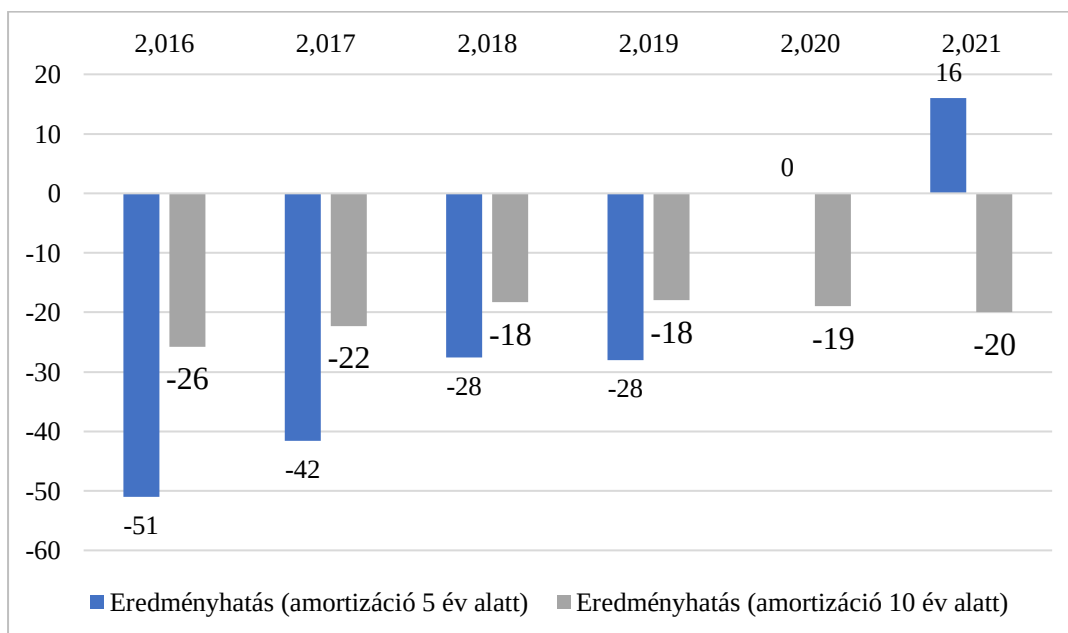
A goodwill elszámolásában a terv szerinti értékcsökkenés (illetve annak tiltása) jelenti a legfőbb különbséget a magyar és az IFRS-eknek megfelelő eljárások között. A Társasági IFRS alapú könyveiben 2015. év végén 260 mFt-tal megjelenő eszközt 2015-ben aktiválták (MOL, 2016). A pontos bekerülési dátum nem szerepel a 2016. évi beszámolóban, ezért a kalkuláció során úgy számoltam, mintha az eszköz az év elején (január 1-jén) került volna be a könyvekbe. Továbbá azt is feltételeztem, hogy az értékvesztés elszámolása után (a magyar számvitel szerint terven felüli értékcsökkenés) a Társaság újrakalkulálta volna a terv szerint értékcsökkenés éves mértékét. A terv szerinti értékcsökkenés a következő módon befolyásolta volna az üzleti vagy cégérték megjelenését a mérlegben, ha a MOL Nyrt. a Számviteli törvény által megengedett legrövidebb, illetve leghosszabb hasznos élettartamot határozta volna meg:

5. ábra: A goodwill könyv szerint értékének alakulása (mFt)

*Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció és a MOL 2016-2021. évi egyedi beszámolóí alapján
(e-beszamolo.im.gov.hu)*

A magyar szabályok szerinti leírás a 6. ábrán látható módon érintette volna az eredményt a tényleges, IFRS szerinti elszámoláshoz képest, ha a Társaság a Számviteli törvényt alkalmazta volna 2015 után is:

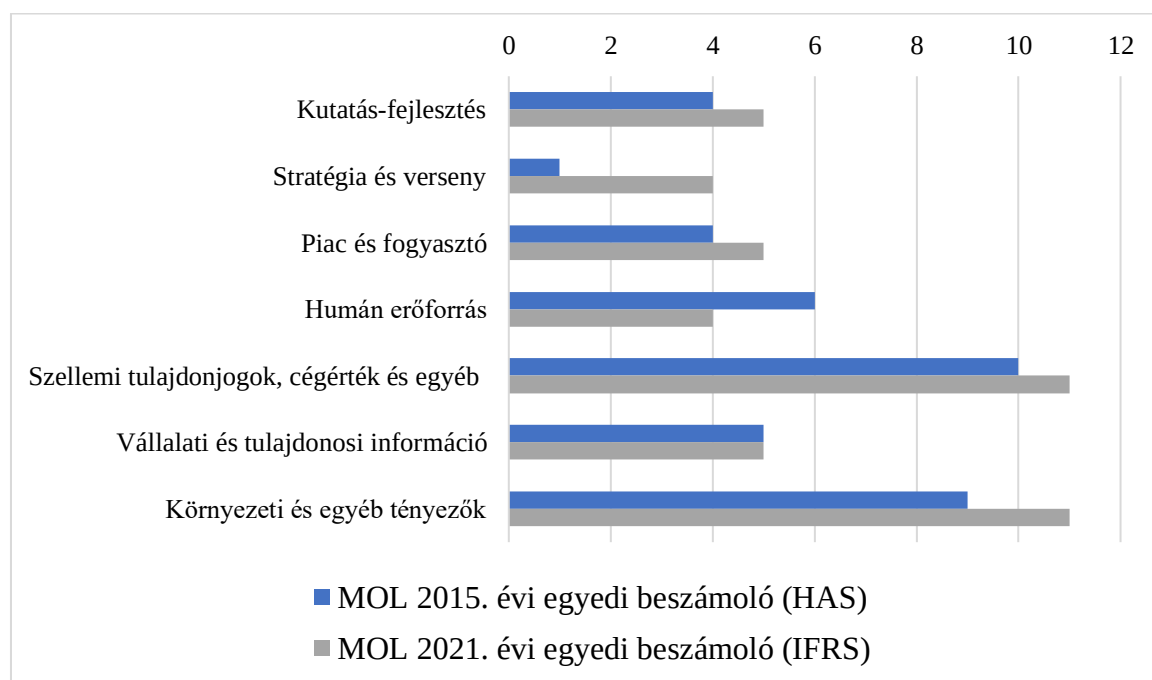
6. ábra: Goodwill HAS szerinti elszámolásának eredményhatása 5 és 10 év alatt (mFt)

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

Míg az IFRS nem engedi meg a goodwill terv szerinti amortizációját, a Számviteli törvény ezt kötelezővé teszi, ezért a magyar elszámolás csökkentette volna az eredményt az IFRS szerinti elszámoláshoz képest. 5 éves hasznos élettartamot feltételezve 2021-ben a magyar szabályozás szerint lett volna magasabb az eredmény. Ekkorra a Számviteli törvény szerinti üzleti vagy cégérték teljes mértékben leírásra került volna, az eszköz azonban az IFRS szerinti könyvekben még szerepel, 2021-ben pedig értékvesztést számoltak el rá.

V. 2. 7. Közzététel vizsgálata

A MOL Nyrt. Ragini-féle közzétételi mutatója 21,7%-ról nőtt 25%-ra 2015 és 2021 között. A legnagyobb növekedés a Stratégia és verseny kategóriáján belül történt, a Társaság ugyanis a 2015. évi magyar kiegészítő mellékletével ellentétben a 2021. évi kimutatása megjegyzéseiben leírja, hogy hogyan kezeli a termékár kockázatot, árfolyamkockázatot, hitelezési kockázatot és likviditási kockázatot. A többi kategórián belüli eltérések főként olyan gazdasági eseményekből fakadnak, melyek 2015-ben nem merültek fel, míg 2021-ben már igen (ilyen például a pénzügyi lízing).

7. ábra: A MOL által elért pontszámok a Ragini-féle listából 2015-ban és 2021-ben

Forrás: Saját szerkesztés

V. 3. Richter Gedeon Nyrt.

A Richter Gedeon Nyrt. a leányvállalataival együtt egy 50 országban működő, magyar irányítású gyógyszeripari vállalatcsoportot alkot. A gyógyszer cég vertikálisan 3 része tagolja a működését: gyógyszergyártásra, kutatás-fejlesztésre és kereskedelemre (Richter, 2021). A kutatás már a vállalat működésének kezdetétől jelen volt, az anyavállalat jogi elődje már egy évvel az alapítása után egy saját eljárás alapján készítményt hozott forgalomba (Richter, 2019). A privatizációt követően a vállalat külföldön is elkezdett terjeszkedni. A nemzetközi terjeszkedés részben a gyártókapacitás kibővítésére irányult, emellett a K+F laboratóriumok felvásárlását is stratégiai célként tűzte ki. A kockázatosabb, költséges fejlesztéseket a Richter gyakran stratégiai partnerkapcsolatok révén, külföldi cégekkel együttműködve valósítja meg. Azt, hogy a kutatás és fejlesztés mekkora szerepet tölt be a vállalatcsoport stratégiájában, az is jelzi, hogy a csoport 2021-ben több, mint 60 milliárd forintot költött erre a területre (Richter, 2021). Ez az összeg a konszolidált árbevételük közel 10%-át teszi ki.

V. 3. 1. Magyar szabályozás szerinti számviteli politika

A Richter Gedeon Nyrt. (továbbiakban Társaság, Richter) az egyedi éves beszámolóját utoljára 2016-ban állította össze a Számviteli törvény szabályainak megfelelően, majd az 1387/2015. kormányhatározatnak megfelelően 2017-ben állt át az IFRS-ek szerinti beszámolásra az egyedi beszámolója szintjén is. A Társaság immateriális javainak túlnyomó része a 2016. évi egyedi beszámolóban a Vagyoni értékű jogok mérlegsoron szerepelt (Richter, 2016). Bár a K+F tevékenység a vállalat stratégiájának alappillére, a Kísérleti fejlesztés aktivált értéke soron mindössze 169 mFt állt, amely a vizsgált évben az immateriális javak értékének csupán 0,26%-a volt. Ez abból fakad, hogy a gyógyszer cég projektjeinek jelentős része alap- vagy alkalmazott kutatásnak minősül, így a Számviteli törvénynek megfelelően nem aktiválható (25. § (5) bekezdés). A Társaság a mérlegfordulónapjára nem mutatott ki immateriális javakra adott előleget, és nem élt az immateriális javak értékhelyesbítésének lehetőségével.

A Richter Gedeon Nyrt. a 2016. évi egyedi beszámolójában csupán röviden mutatta be a számviteli politikáját, amely kevés információt tartalmazott az immateriális javak kezelésével kapcsolatban. A számviteli politika kivonata nem ismertette a Társaság döntését arra vonatkozóan, hogy az alapítás-átstrukturizálás költségeit aktiválta-e, az is csak az immateriális eszközök mozgástáblájában volt látható, hogy a kísérleti fejlesztés költségeit aktiválta. A terv

szerinti leírást a Társaság ezzel szemben részletesebben mutatta be. A Richter napi szinten számította ki az eszközök terv szerinti értékcsökkenését, majd azt havonta számolta el. A Társaság a gépkocsik kivételével minden eszközt – így minden immateriális jószágot is – nulla maradványértéken tartott nyilván könyveiben. Az immateriális javakra elszámolt terv szerinti értékcsökkenést lineáris módszerrel, 4-20%-os értékcsökkenési kulcsok mellett határozta meg. A 100 eFt alatti egyedi bekerülési érték esetén pedig élt az egyösszegű leírás lehetőségével.

V. 3. 2. IFRS szerinti számviteli politika

Az immateriális javakkal kapcsolatosan kiemeli az IFRS alapján elkészített 2016. évi konszolidált beszámoló, hogy a harmadik féltől megszerzett védjegyek, licencek, iparjogvédelem alá eső javak, szoftverek csak akkor mutathatók ki eszközként, ha teljesítik a jövőbeni gazdasági hasznok beáramlásának és a bekerülési érték megbízható mérhetőségének kettős kritériumát (Richter, 2016). A Csoport az IAS 38 standardnak megfelelően a terv szerinti értékcsökkenést lineáris módszerrel számolja el. Az értékcsökkenési kulcsokat vizsgálva találhatunk egy hasonlóságot a magyar Számviteli törvényhez: a vagyoni értékű jogokon belül külön kezelik az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogokat (5%-os ÉCS kulcs), illetve az egyéb vagyoni értékű jogokat, azaz a licenceket (5-50%-os ÉCS kulcs). Emellett a Richter külön kulcsot használ az Esmya és Bemfola gyógyszerekhez kapcsolódó jogokra. Itt tehát az egyedi értékelés elvét alkalmazza.

A Richter mérlegkészítéskor megvizsgálja, hogy van-e bármilyen értékvesztésre utaló jel az immateriális eszközök esetében (Richter, 2016). Ez esetben az eszköz megtérülési értékét vetik össze a könyv szerinti értékével. Ha az utóbbi a magasabb, értékvesztést számolnak el az eredmény terhére. Ezt követően akkor van lehetőség az értékvesztés visszairására, ha találnak arra utaló jelet, hogy a korábban elszámolt értékvesztés oka már nem áll fenn. Ekkor az újból kiszámított megtérülési értékre írják vissza az eszköz értékét – szintén az eredménnyel szemben –, viszont az új könyv szerinti érték így nem lehet magasabb, mint az az érték, amelyen az eszköz nyilván lenne tartva, ha korábban nem számoltak volna el rá értékvesztést.

Az egyedi beszámolóhoz hasonlóan az IFRS-ek alapján elkészített jelentésben is a vagyoni értékű jogok képviselik a legnagyobb értékű csoportot az immateriális eszközökön belül (Richter, 2016). A jelentős részük felhasználási, forgalmazási jogokhoz köthető, viszont ezen a soron megjelenik gyártási eljárás, márkanev, illetve visszavásárolt jog is. Ha a forgalmazási

jogokat a Csoport egy nagyobb térségre (például a latin-amerikai régióra) vásárolja meg, az immateriális eszközért fizetett vételárat megosztja az adott zónához tartozó piacok között, majd ezeket külön-külön aktiválja. Az amortizáció elszámolását akkor kezdi el, amikor a terméket, amelyhez a jog kapcsolódik, bevezeti az adott piacra. Ha van olyan piac, ahol a Csoport érvényesíteni tudná a forgalmazási jogait, viszont a terméket még nem hozta forgalomba, megvizsgálja, hogy kell-e értékvesztést elszámolnia.

Az értékvesztés-teszt során a Csoport a Multi-period excess earnings (többperiódusú többlethozamok) módszert alkalmazza a megtérülő érték meghatározására. Az eljárás szerint az immateriális jószág értéke egyenlő a hasznos élettartamára meghatározott, az adott eszközhöz köthető adózás utáni cash flow-k jelenértékével (Polacsek, 2018). Ezt a módszert általában akkor használják egy immateriális eszköz értékének meghatározására, ha az felel valamely tevékenység bevételeinek nagy részéért. A számítás során a Csoport elkülöníti a teljes cash flow-ból a járulékos eszközök költségeit (például a bevétel generálásában szintén szerepet játszó tárgyi eszközök vagy munkaerő költségeit). A módszer azt is figyelembe veszi, hogy a hasznos élettartam során elszámolt amortizáció adómegtakarító hatást fejt ki, ezért a cash flow-k nettó jelenértékét egy adóamortizációskezdvezmény-faktorral szorozza meg.

V. 3. 3. Visszavásárolt értékesítési jog

A Richter 2013-ban vásárolta fel a hongkongi GRMed Company Ltd-t (Richter, 2017). Az akvizíció során a Társaság visszavásárolt egy értékesítési jogot, melyet a konszolidált beszámolójában vagyoni értékű jogként mutatott ki. Az IFRS 3 *Üzleti kombinációk* standard szerint (IFRS 3, (54a) bekezdés) egy üzleti kombináció során a felvásárló visszaszerezhet egy olyan jogot, amelyet korábban a felvásárolt partnernek biztosított egy eszközének használatára. Az ilyen visszavásárolt jog a goodwill-től elkülöníthetően kimutatható, attól függetlenül, hogy a jog alapjául szolgáló eszközt a felvásárló vállalat az akvizíció előtt kimutatta-e a könyveiben. A felvásárolt társaság például jogot szerezhett a felvásárló vállalat kereskedelmi nevének használatára, annak ellenére, hogy azt a felvásárló nem mutathatja ki saját előállítású immateriális eszközként. Az üzleti kombináció során a felvásárló visszaszerzi ezt a jogot, még akkor is, ha a szerződés továbbra is fennáll, és a felvásárolt vállalat továbbra is hasznosítja az eszközt a tevékenysége során (Hucklesby és Carroll, 2022).

A Richter a visszavásárolt értékesítési jogot a bekerülése után a GRMed Company Ltd-vel kötött szerződés lejáratig hátralévő ideje alatt kezdte el leírni az IFRS szerinti konszolidált beszámolóiban. Az eszközt 2013. december 31-én aktiválta, a hasznos élettartamát 39 hónapban határozta meg (Richter, 2017). A magyar számvitel szerint összeállított egyedi beszámolóiban azonban a Társaság nem mutatta ki elkülönítetten a visszavásárolt jogot, annak értékét a részesedés bekerülési értékének részeként kezelte. Az ellenérték ugyanis az akvizíciós szerződés szerint a részesedés vételárának a része volt. A Társaság 2016. december 31-én 180 mFt könyv szerinti értékkel szerepeltette az eszközt a nyilvántartásaiban, ezt az összeget 2017-ben írta le. A 2017. évi amortizáció összegével lett volna magasabb a Richter eredménye 2017-ben a magyar számvitel szerint, hiszen a kapcsolódó eszköz a magyar szabályok szerint nem mutatható ki az immateriális javak között.

Év	Amortizáció eredményhatása (mFt)
2017	+180

6. táblázat: A visszavásárolt értékesítési jog HAS szerinti elszámolásának eredményhatása

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

V. 3. 4. Mérföldkő-kifizetések

A Társaság rendszeresen köt licencszerződéseket, ezek jellemzően szerződéskötési díjból, hatósági jóváhagyáson alapuló mérföldkövekből, illetve értékesítésen alapuló jogdíjakból állnak (Richter, 2021). A 2021. évi kiegészítő melléklet szerint a szerződéskötési díjak megfelelnek az immateriális eszközök megjelenítési kritériumainak. A hatósági jóváhagyáson alapuló mérföldkő-kifizetéseket akkor jeleníti meg a Társaság az immateriális eszközei között, amikor azok fizetendővé válnak. Ilyen mérföldkő lehet például a klinikai kísérletek előrehaladása. A Társaság a bevétele alapján a licencadónak fizetett jogdíjakat pedig abban az időszakban számolja el az eredmény terhére, amikor az értékesítésből származó bevétel megjelenik az eredményben.

A Richter 2017. évi egyedi beszámolójában az IFRS átállás hatásait bemutatva megjegyzi, hogy a magyar számvitel szerint nem mutatja ki a későbbi időpontban esedékes mérföldkő-fizetési kötelezettséget (Richter, 2017). Az IFRS átállásban érintett márkanév az összehasonlító évben (2016-ban) termékvisszahívás miatt kivezetésre került a mérföldkő-fizetési kötelezettség

értékével együtt, így csak a 2016. évi nyitó értékét módosította a Társaság a magyar elszámoláshoz képest. Az átállást követő években közzétett kiegészítő mellékekben a Richter először a 2021-es évre vonatkozóan említ meg mérőföldkő eléréshez kapcsolódó aktiválást. A Társaság a mérőföldkő-fizetések immateriális javak között megjelenő összegét „még nem aktivált” eszközöknek nevezi. Ezzel nem arra utal, hogy a mérőföldkő kötelezettséget nem mutatja ki az immateriális eszközei között, hiszen az immateriális javak mozgástáblájában látható, hogy a mérőföldkő-kötelezettségek is az év végi nettó érték részét képezik. A „még nem aktivált” kifejezéssel ehelyett azt jelzi, hogy a szóban forgó eszközök használatra még nem alkalmasak, így a Társaság nem számol el rájuk amortizációt, de azokat évente megvizsgálja értékvesztés szempontjából.

A 2021. évi egyedi beszámoló szerint a Relugolix, illetve a Mithra/Drovelis márkanevek könyv szerinti értékében is megjelenik a későbbi időpontban esedékes mérőföldkő-fizetési kötelezettség. Mivel a Társaság a magyar számvitel szerint nem jelenítette meg a mérőföldkövekhez kapcsolódó halasztott fizetési kötelezettséget, az immateriális javak záró könyv szerinti értéke a lenti táblázatban látható összegekkel lenne alacsonyabb, ha a Richter nem tért volna át az IFRS-ek szerinti elszámolásra:

Vagyoni értékű jog (2021.12.31)	Magyar elszámolás hatása a záró könyv szerinti értékre (mFt)
Relugolix	- 11 931
Mithre/Drovelis	- 7 515

7. táblázat: A jövőbeli mérőföldkő-kifizetések HAS szerinti elszámolásának hatása a 2021. évi záró mérlegre

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

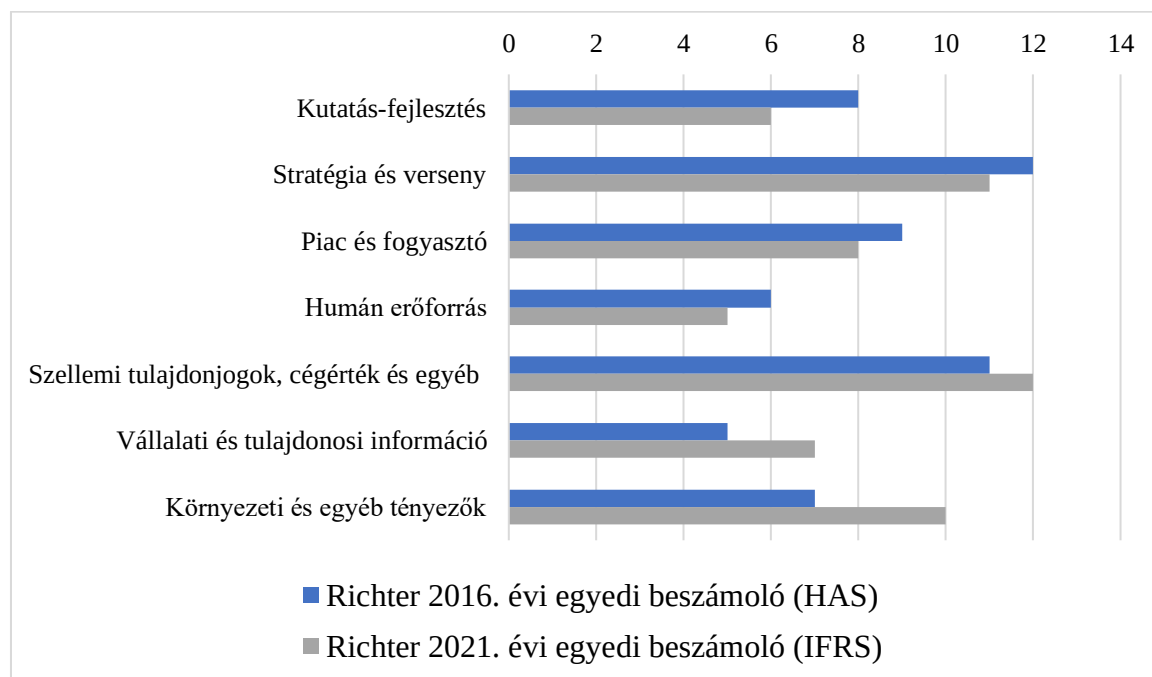
V. 3. 4. Goodwill

Ahogy a Richter a 2017. évi egyedi beszámolójában is kiemeli az IFRS-re való áttérés korrekcióinak részletezése során, a Társaság a Számviteli törvény 2016. évi változása (177. § (46) bekezdés) nyomán módosította az üzleti vagy cégértékek nyitó értékét. A magyar számvitel szerint korábban minden üzleti vagy cégértékként nyilvántartott eszköz többé nem felelt meg a Számviteli törvény szerint meghatározott definíciónak, hiszen mind olyan

részesedésekhez kapcsolódott, amely még a Társaság könyveiben szerepelt. A módosítás eredményeképpen összhangba került a két szabályrendszer tekintetében a mérlegben való megjelenítés logikája. Ezen logika szerint sem az IFRS alapú, sem a magyar számvitelt követő elszámolás nem mutatott volna ki üzleti vagy cégértéket az IFRS átállást követő években.

V. 3. 5. Közzététel vizsgálata

A Richter a lehetséges 180 tétel közül a 2016. évi magyar beszámolójában 58 tételt jelenített meg, míg 2021-ben 59 elemet. A 32,2%-os, illetve 32,7%-os közzétételi mutatókkal magasabb arányokat ért el, mint a másik két vizsgált vállalat. A Környezeti és egyéb tényezőkön belüli növekedés a hitelminősítéssel, számviteli politikai változásokkal és a fedezeti ügyletekkel kapcsolatban közzétett információk megjelenésének volt köszönhető.

7. ábra: A Richter által elért pontszámok a Ragini-féle listából 2016-ban és 2021-ben

Forrás: Saját szerkesztés

VI. Eredmények értékelése

Mindhárom választott társaság beszámolóiban azonosítottam olyan immateriális javakat, melyek magyar számvitel szerinti elszámolása befolyásolta volna a könyv szerinti értéket, illetve az adózás előtti eredményt is az IFRS alapján közölt adatokhoz képest. A Magyar Telekom Nyrt. eszközei közül a frekvenciahasználati licencek és a goodwill kezelésén keresztül mutattam be az IFRS-től való eltérés hatását. A két eszközcsoporthoz magyar számvitel szerint kiszámított értéke és a 2021. évi záró mérlegben található könyv szerinti értéke közötti különbség meghaladta a 2021. évi mérlegfőösszeg 2%-át. A szabályrendszerek eltéréséből fakadó különbség tehát a Társaság magyar számviteli politikája szerint jelentősnek minősül. A Magyar Telekom versenytársai közül a Vodafone Magyarország Zrt. és a Yettel Magyarország Zrt. is a Számviteli törvény szerint állítják össze éves beszámolójukat, így nehéz a konkurens vállalatok beszámolóinak összehasonlítása.

A Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. immateriális eszközei közül az alapítás-átszervezés aktivált értékét, az olaj- és gáz kutatás költségeit, a szén-dioxid szennyezési kvótákat, illetve a goodwill-t emeltem ki. A CO₂ kvóták magyar számvitel alapján kalkulált értéke 2021-re a mérlegfőösszeg 0,7%-át teszi ki. Ha az éves beszámoló egy felhasználója a magyar szén-dioxid kvóta piacról szeretne teljes képet kapni, a MOL pénzügyi jelentésében szereplő adatokat nem tudja összevetni olyan társaságok beszámolóival, melyek a térítés nélkül átvett jogokat is kimutatják a könyveikben. Így jár el a BorsodChem Zrt. és a LAFARGE Cement Magyarország Kft. is, melyek 2022-ben a legtöbb kvótákban részesülő vállalatok között voltak (Hivatalos Értesítő, 2021).

A három vizsgált vállalat közül a Richter Gedeon Nyrt. immateriális javainak IFRS szerinti kezelése hasonlított a legjobban a magyar számviteli rendszernek megfelelő elszámoláshoz. A Richter magyarországi versenytársai közül a TEVA Gyógyszergyár Zrt. és a Sanofi-Aventis Zrt. is a Számviteli törvény alapján állítja össze a beszámolóját. A Richter 2021. évi beszámolójában a legjelentősebb eltérést a magyar elszámoláshoz képest a mérőföldkő-fizetési kötelezettségek megjelenítése jelentette. Az ebből fakadó különbség a 2021. évi záró mérlegben a mérlegfőösszeg 1,9%-a.

A magyar számvitel szerinti elszámolás hatását az immateriális javakra a 2016/17-2021 közötti időszakban a lenti táblázat mutatja a három vizsgált vállalatra. A táblában a 2021. évi egyedi beszámolóban szereplő immateriális eszközök nettó értékére kifejtett hatás szerepel, valamint az eltérő elszámolás összesített eredményhatása a vizsgált időszakban, amely az eredménytartalékban jelent volna meg. Az eltérések a közzétett 2021. évi nettó immateriális eszközértékhez, valamint a 2021. évi mérlegfőösszeghez viszonyítva is láthatók. A nettó eszközértékre gyakorolt hatás mindhárom vállalat esetében jelentősnek bizonyult a közzétett könyv szerinti értékhez viszonyítva. A Magyar Telekom esetében pedig a magyar számviteli elszámolás a mérlegfőösszeghez viszonyítva is jelentőst eltérést mutatott.

Eredmény	Hatás a 2021. évi nettó értékre (mFt)			Összesített eredményhatás 2016/17-2021 (mFt)		
	mFt	Immat. javak %	MFÖ %	mFt	Immat. javak %	MFÖ %
Magyar Telekom Nyrt.	-90 165	-28,4%	-6,9%	+36 951	-11,6%	-2,82%
Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.	+29 609	+57,6%	0,7%	-16 118	-31,4%	-0,37%
Richter Gedeon Nyrt.	-19 446	-10,9%	-1,9%	+180	+0,1%	+0,02%

8. táblázat: Az immateriális javak HAS szerinti elszámolásának összesített hatása a mérlegre és az eredményre

Forrás: Szerkesztés saját kalkuláció alapján

Az immateriális javakkal kapcsolatban közzétett információk mennyisége egyik vállalat esetében sem változott jelentősen az IFRS átállást megelőző és a 2021. évi beszámoló között. A legnagyobb mértékű változást a Magyar Telekom beszámolója mutatták 3,8 százalékpontos növekedéssel. A magyar és nemzetközi kimutatások közötti információs különbségek mindhárom társaság esetén jellemzően olyan tételek voltak, melyek bár a szellemi tőke elemei, sem a Számviteli törvény, sem az IFRS nem kezeli mérlegben megjeleníthető immateriális eszközként.

VII. Összefoglalás

Dolgozatomban azt a kérdést jártam körbe, hogy az immateriális eszközökre vonatkozó szabályok eltérései a magyar és a nemzetközi számvitelben hogyan befolyásolták a magyar tőzsdei vállalatok IFRS átállását követően közzétett beszámolóit. Először az immateriális javak növekvő jelentőségére és az alkalmazott szabályrendszer fontosságára hívtam fel a figyelmet. Ezután kiemeltem a Számviteli törvény és az immateriális eszközöket szabályozó standardok különbségeit, majd bemutattam, hogy az IFRS átállás során ezeket az eltéréseket hogyan tudják kezelni a vállalatok. Az időben az átállás időszakán túlra tekintve arra voltam kíváncsi, hogy az áttérést követő évekbe hogyan gyűrűztek volna tovább a kezdeti elszámolási különbségek.

Három, magyar tőzsdén jegyzett, immateriális javakban gazdag társaságra modelleztem, hogy miben alakult volna másként az immateriális eszközök bemutatása a beszámolóikban, ha a vállalatokat nem kötelezte volna kormányrendelet az IFRS-re való átállásra, és mindvégig a Számviteli törvény szerint jártak volna el. A magyar számviteli kezelés bemutatásához olyan eszközökből indultam ki, melyek egyedileg is jelentősnek minősülnek a társaságok immateriális eszközei között, vagy melyek eltérő elszámolásának hatását a társaságok az IFRS 1 alapján is kiemelték.

A Magyar Telekom beszámolóiban az egyedileg is jelentős immateriális eszközöket, a frekvenciahasználati licenceket vizsgáltam. A MOL kimutatásaiból az alapítás-átszervezés aktivált értékének, az olaj- és gázkutatási költségek és a szén-dioxid kvóták kezelését emeltem ki. A Richter esetében a visszavásárolt értékesítési jogok és a mérőföldkő-kifizetések eltérő számviteli kezelését mutattam be. Az üzleti vagy cégérték magyar számvitel és IFRS szerinti könyv szerinti értékének alakulását mindhárom vállalatra felvázoltam. A mindösszesen három vállalatra elvégzett kutatás is megmutatja, hogy az immateriális javak a vállalati vagyonelemek milyen széles skáláján tudnak megjelenni. Az immateriális javak közzétételét egy még szélesebb skálán mozogva vizsgáltam, a közzétett információmennyiséget egy 180 tételes lista alapján mértem.

Kutatásom eredményei arra világítanak rá, hogy az immateriális javak eltérő kezeléséből származó különbözések akár jelentősek is lehetnek a mérlegben. Az IFRS-re átálló társaságok a szabályrendszerek közötti eltérések hatását azonban az átállást követően nem számszerűsítik. Egy óvatlan befektető emiatt akár az eszköz-arányos mutató meghatározása során, akár egy

szűkebb területre fókuszálva, a K+F tevékenységre fordított ráfordítások vagy a vagyoni értékű jogok összehasonlítása során könnyen figyelmen kívül hagyhatja az átállás miatti elszámolási különbségeket, ha egy magyar tőzsdei vállalatot egy Számviteli törvény szerint könyvelő versenytársával hasonlítja össze. Az immateriális javakhoz hasonlóan az IFRS átállás hosszú távú hatásai sem láthatók, megfoghatók, azonban jelentőségükről – ahogy az immateriális eszközökről sem – nem szabad megfeledkezni. A felvetett kérdés kutatását tovább lehet bővíteni, akár az immateriális javaknál maradva az elszámolási különbségek adóvonzatát is figyelembe véve, akár a vizsgálatot más vagyonelemekre is kiterjesztve.

VIII. Irodalomjegyzék

ACCA Global (é. n.). *IFRS 6, exploration for and evaluation of mineral resources*. Letöltve: <https://www.accaglobal.com/in/en/student/exam-support-resources/dipifr-study-resources/technical-articles/ifrs6.html> (Letöltés dátuma: 2022. november 24.)

Andor, Á., Fazekas, D. (2008). *A szennyezési jogok kezelése a gazdálkodó szemszögéből: számviteli kérdések*. Vezetéstudomány XXXIX. évf. 2008. 3. szám.

Bosnyák, J. (2003). *Számviteli értékelési eljárások hatása a vállalkozások vagyoni, jövedelmi, és pénzügyi helyzetére*

BDO Magyarország. (2015). *Magyar Számviteli Törvény helyett IFRS?* Letöltve: <https://www.bdo.hu/hu-hu/aktualitasok-blog/magyar-szamviteli-torveny-helyett-ifrs> (Letöltés dátuma: 2022. november 29.)

Beke, J. (2014). *Nemzetközi számvitel*. Akadémiai Kiadó. Budapest.

Bencsik, A. (2006). *Szellemi tőke, mint a jövő tudásáloga*. Vezetéstudomány XXXVII. Évf. 2006. 5. szám

Bogáth, E. (2018). *A nemzetközi számviteli rendszerek harmonizációja*. Controller Info, Vol. 6. No. 1. 2018. I. negyedév. Letöltve: <https://doi.org/10.24387/CI.2018.1.1> (Letöltés dátuma: 2022. május 1.)

Brown, A., Gregory, J., & Wunsch-Vincent, S. (2022). *Intangible assets owned by all listed companies grew to USD 74 trillion in 2021—The US and China have the most intangible-asset intensive firms in, respectively, high- and middle-income economies*. Letöltve: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/news/2022/news_0007.html (Letöltés dátuma: 2022. november 29.)

Európai Parlament (2017). *Hírek – Amit érdemes tudni az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszeréről és reformjáról*. Letöltve: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20170213STO62208/amit->

[erdemes-tudni-az-eu-kibocsatas-kereskedelmi-rendszerrol-es-reformjarol](#) (Letöltés dátuma: 2023. március 29.)

Fazekas, D. (2009). *Szén-dioxid piac az Európai Unió tagállamaiban – Magyarországi empirikus elemzés.*

Hargitai, J. (2015). *A K+F-fel kapcsolatos vagyon és annak mérése.* SZAKma 2015. februári lapszám.

Hazan, E., Smit, S., Woetzel, J., Cvetanovski, B., Krishnan, M., Gregg, B., Perrey, J., & Hjartar, K. (2021). *Getting tangible about intangibles: The future of growth and productivity?* | McKinley. Letöltve: <https://www.mckinsey.com/business-functions/marketing-and-sales/our-insights/getting-tangible-about-intangibles-the-future-of-growth-and-productivity> (Letöltés dátuma: 2022. május 11.)

Hintzmann, C., Lladós-Masllorens, J., & Ramos, R. (2021). *Intangible Assets and Labor Productivity Growth.* *Economies*, 9(2), Art. 2. Letöltve: <https://doi.org/10.3390/economies9020082> (Letöltés dátuma: 2023. április 15)

Homor, J. (2016). *A számviteli törvény 2016. évi változásai az évközi módosítás tükrében (1. rész).* MKVKOK. Letöltve: <https://www.mkvkok.hu/a-szamviteli-torveny-2016-evi-valtozasai-az-evkozi-modositas-tukreben-1-resz> (Letöltés dátuma: 2022. november 25.)

Horváth T., Binder S., & Molnár G. (2009). *IFRS kézikönyv (2009).* Letöltve: <https://www.iasplus.com/en/binary/dttpubs/pocket2009hungarian.pdf> (Letöltés dátuma: 2022. december 1.)

Hucklesby, M., Carroll, S. (2022) *IFRS 3 – Specific recognition and measurement provisions.* Letöltve: <https://www.grantthornton.global/en/insights/articles/ifrs-3-insights/Specific-recognition-and-measurement-provisions/> (Letöltés dátuma: 2023. április 1.)

Juhász, P. (2004). *A szellemi tőke értékelési problémái.* Hitelintézeti szemle, Harmadik évfolyam 5. szám

Kovács, Z. (2015). *Immaterial Assets in the Hungarian Accounting System and Financial Statements*.

Kovács, Zs. I. (2016). *Immateriális erőforrások a pénzügyi kimutatásokban*. Letöltve: <https://doi.org/10.14232/phd.3178>

Kovács, Zs. I., Lippai-Makra, E., Kiss, G. D., Deák, I. (2021). *Az immateriális javakkal kapcsolatos közzététel vizsgálata tartalomelemzéssel a legnagyobb hazai vállalkozásoknál*. Gazdaság és Pénzügy 8. évf. 1. sz.

KPMG (2014). *Goodwill – avagy számviteli „Ki mit tud?”*. Kérdőjelek 2014. évi 6. szám

Lakatos, P. (2016). *Átállás az IFRS-ekre*. Letöltve: <https://ado.hu/szamvitel/atallas-az-ifrs-ekre/> (Letöltés dátuma: 2023. április 4.)

Madarasiné Szirmai A., & Szöllősiné Szép A. (2018). A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok (IFRS) alapján teljesített statisztikai adatszolgáltatás módszertanának háttere és tapasztalatai. *Statisztikai Szemle*, 96(5), 489–521. Letöltve: <https://doi.org/10.20311/stat2018.05.hu0489>

Magyar Telekom Csoport. (é. n.). *Cégtörténet*. Letöltve: <https://www.telekom.hu/rolunk/vallalatrol/cegtortenet> (Letöltés dátuma: 2023. március 26.)

Magyar Telekom Csoport. (é. n.). *Rólunk*. Letöltve: https://www.telekom.hu/rolunk/vallalatrol/magyar_telekom_csoport (Letöltés dátuma: 2023. március 26.)

MOLGROUP (2022). *Áttekintés*. Letöltve: <https://molgroup.info/hu/a-mol-csoportrol/atekintes> (Letöltés dátuma: 2023. március 28)

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (2021). *150,2 milliárd forintért keltek el a 2022-ben lejáró mobilfrekvenciák*. Letöltve: https://nmhh.hu/cikk/217525/1502_milliard_forintert_keltek_el_a_2022ben_lejaro_mobilfrekvenciak (Letöltés dátuma: 2023. március 26.)

NMHH. (2022). *A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság mobilpiaci jelentése*. Letöltve: https://nmhh.hu/dokumentum/233271/mobilpiaci_jelentes_2022_első_felev.pdf (Letöltés dátuma: 2022. november 24.)

Polacsek, C. (2018). *Független szakértői jelentés*. Letöltve: https://bet.hu/newkibdata/128105802/PwC_szakertoi_jelentes_M_H_Zrt._apportja_20181115.pdf (Letöltés dátuma: 2022. november 29.)

Ragini (2012): *Corporate Disclosure of Intangibles: a Comparative Study of Practices among Indian, uS, and Japanese Companies*. Vikalpa: The Journal for Decision Makers. Vol. 37, no. 3, pp. 51–72,

Róth, J., Adorján, Cs., Lukács, J., Veit, J. (2018). *Pénzügyi számvitel*. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ. Budapest.

Saxné Andor, Á. M. (2014). *Az immateriális javak számviteli elmélete és alkalmazása a magyar szabályozási rendszerben*. Letöltve: <https://doi.org/10.14267/phd.2014036>

Trading Economics (é. n.). EU Carbon Permits. Letöltve: <https://tradingeconomics.com/commodity/carbon> (Letöltés dátuma: 2023. március 29.)

Jobszabályok, standardok:

1387/2015. (VI. 12.) Korm. határozat a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok egyedi beszámolási célokra történő hazai alkalmazásáról

2000. évi C. törvény a számvitelről

2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről

1606/2002/EK rendelet a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról

1126/2008/EK rendelet az 1606/2002/EK rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról

Hivatalos értesítő 2021. évi 40. szám

IAS 20 *Állami támogatások elszámolása és az állami közreműködés közzététele*

IAS 36 *Eszközök értékvesztése*

IAS 38 *Immateriális javak*

IFRS 1 *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok első alkalmazása*

IFRS 3 *Üzleti kombinációk*

IFRS 6 *Ásványkincsek feltárása és felmérése*

Felhasznált beszámolók (Letöltve: e-beszamolo.im.gov.hu):

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2013a). Éves beszámoló és vezetőségi jelentés 2013. december 31.

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2013b). Konszolidált éves beszámoló a 2013. december 31-én végződött évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2014a). Éves beszámoló és vezetőségi jelentés 2014. december 31.

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2014b). Konszolidált éves beszámoló és üzleti jelentése 2014. december 31.

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2015a). Éves beszámoló és vezetőségi jelentés 2015. december 31.

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2015b). Konszolidált éves jelentése a 2015. december 31-én végződött évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2016a). Éves beszámoló és vezetőségi jelentés 2016. december 31.

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2016b). Konszolidált éves jelentése a 2015. december 31-én végződött évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2017). Éves jelentés a 2017. december 31-én végződő évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2018). Éves jelentés a 2018. december 31-én végződő évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2019). Éves jelentés a 2019. december 31-én végződő évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2020). Éves jelentés a 2020. december 31-én végződő évre

Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (2021). Éves jelentés a 2021. december 31-én végződő évre

Matáv. (2004). Éves jelentés

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2015a). Kiegészítő melléklet a 2015. december 31-én végződő évre

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2015b). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási

Standardok szerint készített Konszolidált pénzügyi kimutatások a Független Könyvvizsgálói jelentéssel együtt

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2016). Pénzügyi kimutatások

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2017). Pénzügyi kimutatások

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2018). Pénzügyi kimutatások
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2019). Pénzügyi kimutatások
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2020). Pénzügyi kimutatások
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (2021). Pénzügyi kimutatások
Richter Gedeon Nyrt. (2016a). Éves beszámoló
Richter Gedeon Nyrt. (2016b). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolóképzítési Szabványok szerint készített konszolidált beszámoló
Richter Gedeon Nyrt. (2017). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolóképzítési Szabványok szerint készített éves beszámoló
Richter Gedeon Nyrt. (2018). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolóképzítési Szabványok szerint készített éves beszámoló
Richter Gedeon Nyrt. (2019). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolóképzítési Szabványok szerint készített éves beszámoló
Richter Gedeon Nyrt. (2020). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolóképzítési Szabványok szerint készített éves beszámoló
Richter Gedeon Nyrt. (2021). Nemzetközi Pénzügyi Beszámolóképzítési Szabványok szerint készített éves beszámoló

IX. Mellékletek

1. melléklet: Frekvenciahasználati jogok kalkulációja (Magyar Telekom)

2014-ben elnyert licenc

A frekvenciahasználati jogok bekerülési értékét 2016 előtti beszámolók segítségével határoztam meg. A 2014. évi egyedi beszámoló szerint a 2014-ben elnyert licenc 122 819 mFt összegben került be a Társaság könyveibe. A pályázati adatok szerint az egyszeri, 2014. negyedik negyedévében fizetett díj 58 650 mFt volt (Magyar Telekom Csoport, 2014). A bekerülési érték ebből az egyszeri díjból, valamint a jogosultsági időtartam során fizetendő jövőbeli használati díjakból állt. A jövőbeni éves frekvencia díjakra tehát 64 169 mFt összeget aktiváltak. Az NMHH-val kötött szerződés szerint a frekvenciahasználati jog 2029. június 15-ig érvényes, meghatározott követelmények teljesülése esetén viszont további 5 évvel meghosszabbítható. A Társaság 34 éves hasznos élettartamot határozott meg, az immateriális javakat nulla maradványértéken tartja nyilván.

A 2014. évi konszolidált beszámoló szerint a Telekom-csoport a 2014-ben megszerzett frekvenciák esetében megbízhatóan becsülhetőnek tartotta az éves díjakat, így azok jelenértékét a licenc bekerülési értékében aktiválta. A 2014-ben átruházott koncessziós jogot 97 688 mFt értékben mutatta be a Társaság a könyveiben. Ebből 58 650 mFt-ot a kezdeti bekerülési költség, 39 038 mFt-ot a használati díjak aktivált jelenértéke tett ki. Az éves frekvencia díjak jelenértékét a Társaság az Egyéb pénzügyi kötelezettségekkel szemben számolta el.

Feltételezések

Sem az egyedi, sem a konszolidált 2014-es beszámoló nem tartalmazott információkat a jövőbeli éves használati díjak fizetési konstrukciójával kapcsolatban. Ezért azt feltételeztem, hogy a Társaság a beszerzés évét követően minden évben azonos összeget fizet ki, az első éves díjat a megszerzéstől egy évre, 2015. október 17-én. Továbbá azt is feltételeztem, hogy a Társaság az éves díjakat 14 éven keresztül fizeti. Bár a Telekom a hasznos élettartam meghatározásánál figyelembe vette a használati jog meghosszabbíthatóságát, úgy gondolom, hogy a 2029 és 2034 között fizetendő díjak nem aktiválhatók, hiszen azok függő kötelezettségek, létezésük bizonyos feltételek beteljesülésétől függ. A kalkulációm ezen kívül

arra alapoztam, hogy a licenc bekerülési értéke csakis a kezdeti költségből és a később fizetett használati díjak aktivált értékéből áll, nem tartalmazza a számviteli politika alapján egyébként aktiválható, beszerzés során felmerült hitelköltségeket.

A fenti kikötések alapján a 14 éven keresztül fizetendő éves díj 4 584 mFt, a használati díjak cash flow-jának jelenértéke így 39 038 mFt. Az annuitás képletét alkalmazva a kalkulált diszkontráta 7,44%, amely megközelíti a Társaság által 2014-ben alkalmazott súlyozott átlagos tőkeköltséget (WACC), melynek értéke 7,74% volt.

A HAS szerinti halmozott értékcsökkenés meghatározásához 19,66 éves hasznos élettartammal számoltam, míg az IFRS szerinti halmozott értékcsökkenést a vizsgált időszakban közzétett beszámolók tényadatai segítségével számoltam ki. A 2021. évi beszámoló már nem a bekerülési év szerint csoportosítja a licenceket, hanem frekvenciák szerint, így a 2021. évi záró nettó értéket a 2020. évi záró nettó érték és az éves értékcsökkenés mértékének segítségével számoltam ki.

Eredmény

A 2014-ben megszerzett koncesszió a következőképpen nézett volna ki a 2021. évi záró mérlegben, ha a Társaság a Számviteli törvény szerint számolja el az immateriális javakat a vizsgált időszakban:

Záró mérleg 2021.12.31	HAS	IFRS
2014-ben elnyert licenc bruttó értéke (mFt)	122 819	97 688
2014-ben elnyert licenc halmozott értékcsökkenése (mFt)	45 012	35 422
2014-ben elnyert licenc nettó értéke (mFt)	77 807	62 266

A Számviteli törvény szerinti elszámolás az alábbi módon érintette volna az eredményt a vizsgált időszakban:

Év	Amortizáció eredményhatása	Időérték figyelmen kívül hagyásának eredményhatása
2017	-1 265	+2 617
2018	-1 266	+2 471
2019	-1 266	+2 314
2020	-1 265	+2 145
2021	-1 265	+1 963

A magyar szabályozás nem írja elő a pénz időértékének figyelembevételét, akkor sem, ha az jelentős. A 2014-ben elnyert licenc Számviteli törvény szerinti bekerülési értéke emiatt magasabb volt, mint az IFRS-ek alapján meghatározott. Ebből kifolyólag az éves értékcsökkenés mértéke is magasabb, a magyar szabályok szerinti elszámolás tehát csökkentette volna az átállás utáni évek eredményét a nemzetközi sztenderdek szerinti elszámoláshoz képest. Ezzel szemben a diszkontált kötelezettség kamatai az IFRS alapú beszámolóknak a Fizetett kamat és egyéb pénzügyi díjak között jelentek meg. A HAS szerinti elszámolásban nem lett volna szükség kamatok könyvelésére, így az eredmény minden évben a kamatok értékével magasabb lett volna.

2013-ban elnyert licenc

2013-ban a Magyar Telekom és az NMHH aláírt egy szerződést, amely szerint korábban elnyert frekvenciahasználati jogosultságokat harmonizáltak és hosszabbítottak meg 2022. április 8-ig. A 2013. évi egyedi beszámolóban a frekvenciajogok bekerülési értéke 60 226 mFt volt, amely a kezdeti egyszeri díjból (38 000 mFt), és az aktivált éves díjakból (22 226 mFt) állt. Az NMHH-val kötött szerződésmódosítást 2013. szeptember 6-án írták alá, így a koncesszió hasznos élettartama 8,6 év lett. Ez az időtartam megfelel a Telekom számviteli politikájának, hiszen az a koncessziós jogok és licencek hasznos élettartamát 8-25 év között határozza meg.

A 2013-ban meghosszabbított licencet a 2013. évi konszolidált beszámolóban 55 332 mFt értéken aktiválták, ez az összeg a kezdeti bekerülési díjat (38 000 mFt) és a diszkontált jövőbeli

díjat (17 332 mFt) tartalmazta. A meghosszabbított frekvenciákra vonatkozó szerződést a korábbitól jelentősen eltérő feltételekre alapozták, ezért a szóban forgó licencek bruttó értékét összevetették az addig elszámolt halmozott értékcsökkenésükkel, ezt az értéket növelték a hosszabbítás értékével. 2013 év végén 60 169 mFt-ot mutattak ki a meghosszabbított licenc könyv szerinti értékeként, a továbbiakban erre az értékre számoltak el amortizációt az új hasznos élettartam alapján.

2018-ban a Magyar Telekom a 2004-ben szerzett 3G licenc esetében élt a lehetőséggel, hogy további 7,5 évvel meghosszabbítsa az érvényességét 11 milliárd Ft egyszeri díj és 4,2 milliárd Ft jelenértékű jövőbeli díj ellenében. A 3G licenc hasznos élettartamát ekkor megnövelte a Társaság, de a 15,2 milliárd Ft díjat a korábban „2013-ban elnyert licenc” megnevezésű soron aktiválta, amely ekkor a „2018-ban meghosszabbított licenc” nevet kapta.

Feltételezések

A Számviteli törvény szerinti 2021. évi záró érték kalkulációját két részre bontottam, külön vezettem le a 2013, illetve a 2018. évi bekerülés értékének alakulását. Mindkét esetben egyszerűsítéseket alkalmaztam azokon a pontokon, ahol a beszámolók nem tartalmazták a szükséges információkat. Az egyedi, illetve a konszolidált 2013. évi beszámolók sem tartalmaztak adatokat az éves használati díjak ütemezésével kapcsolatban. Így itt is azzal a feltételezéssel éltem, hogy a használati díjakat 8 éven keresztül, azonos összegekben fizetik, minden évben szeptember 6-án. A licenc Számviteli törvény szerinti bekerülési értékének meghatározása során figyelembe vettem a korábban szerzett licenceknek értékét. Ezek bruttó értékét és halmozott értékcsökkenését összevetette a Társaság. Ezen licencek nettó értéke 2012. december 31-én 6 186 mFt volt, az értékcsökkenést figyelembe véve 4 777 mFt értékkel számítottam bele őket a 2013. szeptember 6-án könyvekbe kerülő eszközbe.

A 2018. évi lichenhosszabbítás magyar szabályozás szerinti bekerülési értékének meghatározásához szintén azt feltételeztem, hogy a 4 200 mFt aktivált összeg évente azonos összegű cash flow-k jelenértéke. A diszkontáláshoz a Társaság által 2018-ban megállapított súlyozott átlagos tőke költséget (7,85%) használtam. Ezen paraméterek alapján a meghosszabbított licenc értéke a 11 000 mFt egyszeri díjból és az 5 814 mFt jövőbeli használati díjak értékéből áll. A 2027. június 27-ig tartó hasznos élettartamot 8,6 évben adtam meg, a bekerülés dátumát ugyanis egy befektetői közlemény alapján határoztam meg.

Mivel a 2021. évi beszámoló frekvenciák szerint mutatja be a koncessziók értékét, a 2021. évi záró nettó érték meghatározásához is kalkulációra volt szükség. Ehhez megbontottam az egy soron szereplő 2013-ban, illetve 2018-ban bekerült eszközöket, és a 2020. évi záró nettó érték és a hátralévő hasznos élettartam alapján számoltam ki a 2021. évi záró nettó értéket.

Eredmények

A 2013-ban megszerzett koncesszió a 2018-as hosszabbítással az alábbi módon alakult volna a 2021. évi mérlegben, ha a Társaság a magyar számvitel szerint számolja el az eszközt a vizsgált 5 év alatt:

Záró mérleg 2021.12.31	HAS	IFRS
2013-ban elnyert / 2008-ban meghosszabbított licenc bruttó értéke (mFt)	81 817	76 718
2013-ban elnyert / 2008-ban meghosszabbított licenc halmozott értékcsökkenése (mFt)	69 001	64 770
2013-ban elnyert / 2008-ban meghosszabbított licenc nettó értéke (mFt)	12 816	11 948

A két eszköz magasabb bekerülési értéke a következő módon hatott volna az eredményre, ha a Telekom nem tér át 2017-ben az IFRS-ek szerinti elszámolásra:

Év	Amortizáció eredményhatása	Időérték figyelmen kívül hagyásának eredményhatása
2017	-105	+652
2018	-308	+551
2019	-865	+721
2020	-514	+550
2021	+345	+367

2004-ben elnyert licenc (3G)

A 3G licencet (bizonyos frekvencia blokkok spektrumhasználati jogát) a Telekom (pontosabban a Matáv csoport T-Mobile üzletága) 2004 decemberében szerezte meg, 15 éves időtartamra, további 7,5 évre szóló hosszabbítási lehetőséggel (Matáv, 2004). A teljes licenccím értéke 17 000 mFt volt. A Matáv Távközlési Rt. a 2004. évi jelentésében kiemeli, hogy a hasznos élettartam meghatározásakor a jogosultsági időtartam meghosszabbítási lehetőségét nem vették figyelembe, így a HAS szerinti értékcsökkenés kiszámításához kezdetben 15 éves hasznos élettartammal számoltam, majd 2018-ban, a hosszabbítást követően módosítottam a hasznos élettartamot 7,5 évre. Mivel a 2021. évi IFRS alapú beszámoló frekvenciákként mutatja be a jelentős értékű licenceket, nem bekerülési időpont szerint, a 2021. év végi nettó érték is egy kalkulált adat, a 2020. évi nettó értéket osztottam fel a hátralévő hasznos élettartamra. A 2004-ben elnyert licenc bruttó értéke nem tartalmaz jelenértékén aktivált egyenlegeket, ezért a két szabályrendszer szerint elszámolás megegyezik.

Záró mérleg 2021.12.31	HAS	IFRS
2004-ben elnyert licenc bruttó értéke (mFt)	17 000	17 000
2004-ben elnyert licenc halmozott értékcsökkenése (mFt)	16 316	16 317
2004-ben elnyert licenc nettó értéke (mFt)	684	683

5G licenc

2020. április 6-án a Magyar Telekom újabb frekvenciahasználati jogosultságot nyert el. A vállalat menedzsmentje a jövőben fizetendő éves díjakat megbízhatóan becsülhetőnek ítélte meg, így azokat jelenértéken aktiválta 37,3 milliárd Ft összegben (Telekom, 2020). Az előzetes díj 54,2 milliárd Ft volt, a hasznos élettartamot pedig 20 évben állapította meg a Társaság. Azt feltételezve, hogy a Társaság évente azonos összegű használati díjakat kötelezett fizetni, illetve azt, hogy a súlyozott átlagos tőkeköltséget (5,68%) alkalmazta a diszkontálás során, az 5G licenc a magyar számviteli szabályok szerint összesen 116 135 mFt értéken került volna a vállalat könyveibe.

Záró mérleg 2021.12.31	HAS	IFRS
5G licenc bruttó értéke (mFt)	116 135	91 500
5G licenc halmozott értékcsökkenése (mFt)	9 920	6 438
5G licenc nettó értéke (mFt)	106 215	85 062

Az eltérő bekerülési értékből származó amortizációs különbségek és a diszkontálás mellőzése a következő módon érintette volna az eredményt, amennyiben a Társaság a Számviteli törvény szerint mutatja be az eszközeit a vizsgált időszak alatt:

Év	Amortizáció eredményhatása	Időérték figyelmen kívül hagyásának eredményhatása
2020	-2 593	+1 501
2021	-888	+2 073

2021-ben elnyert licenc

2021 elején a Telekom újabb frekvenciablokkot szerzett be, melyet az 5 év hosszabbítást figyelembe véve 2042 áprilisáig használhat (NMHH, 2021). A frekvenciablokkok kezdeti díja 44,22 milliárd Ft, ezen kívül 44,04 milliárd Ft használati díj jelenértéket aktivált az eszköz értékében a Társaság (Telekom, 2021). Feltételezve, hogy a jövőbeli díjfizetési kötelezettség a bekerülés időpontjától kezdve 21 éven keresztül évente ugyanakkora összegben merül fel, és hogy a Társaság a súlyozott átlagos tőke költséget alkalmazta a diszkontálás során, a licenc Számviteli törvény szerinti bekerülési értéke 136 195 mFt.

Záró mérleg 2021.12.31	HAS	IFRS
2021-ben elnyert licenc bruttó értéke (mFt)	136 195	88 260
2021-ben elnyert licenc halmozott értékcsökkenése (mFt)	5 943	3 851
2021-ben elnyert licenc nettó értéke (mFt)	106 215	85 062

A korábban bemutatott licencekhez hasonlóan itt is befolyásolta volna a 2021. évi eredményt, ha a Társaság a Számviteli törvény szerinti elszámolás alapján a magasabb bruttó érték miatt

magasabb értékcsökkenést könyvel, illetve, ha az éves díjak nominális bemutatása miatt nem jelenít meg fizetett kamatokat.

Év	Amortizáció eredményhatása	Időérték figyelmen kívül hagyásának eredményhatása
2021	-2 092	+3 239

2. melléklet: Ragini-féle tételek (Ragini, 2012)

A	KUTATÁS-FEJLESZTÉS	b15	Kockázatmenedzsment
a1	K+F létesítmények	b16	Likviditásmenedzsment
a2	K+F tevékenységek	b17	Stratégiai kérdések
a3	K+F személyzet	b18	Stratégiai célok
a4	K+F fókuszterületei	b19	Stratégiai kezdeményezések
a5	K+F központok	b20	Szervezetátalakítási tevékenységek
a6	K+F struktúra	b21	Stratégiai szövetségek
a7	K+F kezdeményezések	b22	Költségkontroll intézkedések
a8	K+F eredmények	b23	Pénzügyi stratégiák
a9	K+F költségek	b24	Ellátásilánc-menedzsmenttel kapcsolatos információk
a10	K+F költségek az árbevételhez viszonyítva	b25	A verseny típusa, erőssége
a11	K+F költségek növekedési üteme	b26	Versenytenyezők
a12	K+F költségek növekedésének vagy csökkenésének oka	b27	Legfontosabb versenytársak
a13	K+F költségek számviteli kezelésére vonatkozó információk	b28	Iparági trendek/környezet
a14	Folyamatban lévő K+F	b29	Kockázati tényezők
a15	Technológia és innováció	b30	A globális versenyben való helytállásért tett erőfeszítések
a16	Technológiai know-how	C	PIAC ÉS FOGYASZTÓ
a17	Új technológiák	c1	Elsődleges piacok
a18	K+F finanszírozására vonatkozó részletek	c2	Legfőbb termékek
a19	Informatikai kezdeményezések	c3	Új termékek
a20	Szoftverfejlesztési költségekkel kapcsolatos információk	c4	Az új termékek aránya az összes termékhez képest
B	STRATÉGIA ÉS VERSENY	c5	Piaci egységek/üzletek
b1	K+F stratégia	c6	Új egységek/üzletek száma
b2	Humán erőforrás-stratégia	c7	Új piacok/célpiacon
b3	Szellemi tulajdon stratégia	c8	Piaci kockázat
b4	Termékstratégia	c9	Piaci részesedés
b5	Marketingstratégia	c10	Marketing/reklámköltségek
b6	Növekedési stratégia	c11	Piaci növekedés
b7	Növekedési hajtóerők	c12	Márkanevek
b8	Üzleti stratégia	c13	Legfőbb márkák
b9	Szállítói stratégia	c14	Forgalmazással kapcsolatos információk
b10	Beruházási stratégia	c15	Kereskedők száma
b11	Globális stratégia	c16	Legfőbb szállítók
b12	Regionális stratégia	c17	Szállítói kapcsolatok
b13	Vezetési stratégia	c18	A vállalat árbevétele az iparági értékesítéshez viszonyítva
b14	Erősségek		

c19	Vezető a piacon	d15	Toborzási és munkaerő-felvételi programok
c20	Márkák száma		
c21	Márkaérték	d16	Munkavállalói kapcsolatok
c22	Márkaépítés	d17	Iparági kapcsolatok
c23	Marketingtevékenység	d18	Javadalmazási politika
c24	A termék egy főre jutó fogyasztása	d19	Kulcsfontosságú vezetők részére fizetett javadalmazás és juttatások
c25	A termék minőségével kapcsolatos információk	d20	Munkavállalói ösztönzői programok
c26	Terméktervezéssel kapcsolatos információk	d21	Nyugdíjjal kapcsolatos juttatások
c27	Vásárlói kör	d22	Munkatermelékenység az évek során
c28	Legfőbb vásárlók	d23	Képzési programokban részt vevő munkavállalók száma
c29	Új vásárlók	d24	Munkavállalók elégedettségére vonatkozó információk
c30	Vevői hűség	d25	Tájékoztatás a vezető tisztségviselőkről
c31	Vevőkapcsolatok	d26	Egy munkavállalóra jutó árbevétel
c32	Vevőlista	E	SZELLEMI TULAJDONJOGOK, CÉGÉRTÉK ÉS EGYÉB IMMATERIÁLIS JAVAK
c33	Földrajzi eloszlás	e1	Szellemi tulajdonjogok értéke
c34	Értékesítési ösztönzők	e2	Szabadalmak száma
c35	Információk a vevői elégedettségéről	e3	Szabadalmak száma területi bontásban
c36	Vevőszolgálat	e4	Szabadalmak értéke
D	HUMÁN ERŐFORRÁS	e5	Megszerzett szabadalmak értéke
d1	Munkavállalók száma	e6	Szabadalmak rangja
d2	Munkavállalók száma szegmensenként	e7	Kereskedelmi márkák értéke
d3	Munkavállalók száma területi bontásban	e8	Bejegyzett márkák neve
d4	Új munkavállalók	e9	Szellemi tulajdon körforgása
d5	Munkavállalók korösszetétele	e10	Szellemi tulajdonnal kapcsolatos tevékenységek
d6	Munkavállalók átlagéletkora	e11	Szellemi tulajdon kezelése
d7	Munkavállalók nemek szerinti összetétele	e12	Üzleti titkokra, szerzői jogokra vonatkozó információk
d8	Munkavállalók képzettsége	e13	Vevői kapcsolatok értéke
d9	A humán erőforrás értéke	e14	A goodwill értéke
d10	A humán erőforrás egy munkavállalóra eső értéke	e15	Megszerzett goodwill értéke
d11	A humán erőforrás értékének megtérülése	e16	A goodwill értéke (szegmensenként)
d12	Képzési programok	e17	A goodwill értéke (területi bontásban)
d13	Humánerőforrás-fejlesztési tevékenységek	e18	Egyéb immateriális javak értéke
d14	Vezetőség	e19	Egyéb immateriális javak között szereplő tételek

e20	A goodwill és az egyéb immateriális javak számviteli kezelése	g7	Környezetvédelemmel kapcsolatos ügyek
e21	A goodwill és az egyéb immateriális javak amortizációs módszere	g8	Környezetvédelmi költségek
e22	A goodwill és az egyéb immateriális javak hasznos élettartama	g9	Környezetvédelemhez hozzájáruló termékek/technológiák
e23	A goodwill és az egyéb immateriális javak halmozott értékcsökkenése	g10	Társadalmi felelősségvállalás
e24	A goodwill és az egyéb immateriális javak könyv szerinti értéke	g11	Vállalatirányítás
e25	A goodwill és az egyéb immateriális javak értékvesztés tesztjének kritériumai	g12	Tartalékok és kötelezettségvállalások
F	VÁLLALATI ÉS TULAJDONOSI INFORMÁCIÓ	g13	Mérlegen kívüli megállapodások
f1	Vállalati értékek	g14	Lízingek
f2	Vállalati célkitűzések	g15	Kapcsolt felekkel folytatott tranzakciók
f3	Vállalati vízió	g16	Fedezeti ügyletek
f4	Vállalati misszió	g17	Pénzügyi instrumentumok valós értéke
f5	Vállalati kultúra	g18	Szerződéses kötelezettségek
f6	Vállalati profil	g19	Új számviteli standardok
f7	Vállalati filozófia	g20	Számviteli politikai változások
f8	A vállalat története	g21	Kilátások / jövőkép
f9	Vállalati teljesítmények	g22	Mérlegfordulónap utáni események
f10	Vállalati struktúra	g23	Lehetőségek és kihívások
f11	Vállalati adatok	g24	Elnyert díjak
f12	Vállalati etikai kódex	g25	Hitelminősítés
f13	Részvényesi panaszok		
f14	Részvényesek száma		
f15	Részvénytulajdonosi megoszlás (részvénytípus)		
f16	Részvénytulajdonosi megoszlás (birtokolt részvények száma)		
f17	Részvényárfolyam adatok		
f18	Jelentős részvényesek		
G	KÖRNYEZETI ÉS EGYÉB TÉNYEZŐK		
g1	Környezetvédelmi tevékenységek		
g2	Környezetvédelmi filozófia		
g3	Környezetvédelmi programok/irányelvek		
g4	Környezetvédelmi kezdeményezések		
g5	Környezetvédelmi kötelezettségvállalások		
g6	Környezetvédelmi irányítási keretrendszer		